

**Rapport betreffende de implementatie en uitvoering van
de te nemen verbeteringen na bezoek CPT aan de
Nederlandse Antillen en Aruba in juni 2007**

- VOORTGANGSRAPPORTAGE -

JULI 2011

Mr.dr. J. de Lange
Prof.mr. P.C.Vegter

ALGEMEEN DEEL

1. Aanleiding
2. Aanpak en doelstelling
3. Vervolgrapportage
4. Bezoekprogramma
5. Afzonderlijke rapportage
6. Hoe verder?

BIJZONDER DEEL: CURACAO

1. Enkele algemene bevindingen vooraf
  2. Bevindingen per bezochte plaats van detentie
    - 2.1 **Politiecellen**
      - 2.1.1 Inleidende opmerkingen
      - 2.1.2 Detentieomstandigheden: Barber, Rio Canario, Bon Futuro (Blok 1), Punda
      - 2.1.3 Mishandeling en waarborgen tegen mishandeling
      - 2.1.4 Conclusie: bevindingen over politiecellen
    - 2.2 **Penitentiaire inrichtingen**

Bon Futuro

      - 2.2.1 Inleidende opmerkingen
      - 2.2.2 Relatie inrichtingspersoneel met gedetineerden
      - 2.2.3 Detentieomstandigheden
      - 2.2.4 Regime
      - 2.2.5 Personeel
      - 2.2.6 Medische zorg
      - 2.2.7 Riot-team
      - 2.2.8 Conclusie: bevindingen over Bon Futuro
    - 2.3 **Vreemdelingendetentie**
      - 2.3.1 Detentieomstandigheden
      - 2.3.2 Conclusie
    - 2.4 **Samengevat: de voornaamste bevindingen op een rij**
- Appendix I** Lijst van geïnterviewde personen
Appendix II Lijst van bezochte plaatsen van detentie
Appendix III Bijlage ter beschikking gesteld door projectleider Bon Futuro.

ALGEMEEN DEEL

1. Aanleiding

In juni 2007 heeft het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van de Raad van Europa (CPT) een bezoek gebracht aan inrichtingen en instellingen in de Nederlandse Antillen en Aruba. In december 2007 heeft het CPT rapport uitgebracht, waarbij een aantal ernstige tekortkomingen werd geconstateerd. Dit heeft geresulteerd in zeer kritische rapporten.¹ Op basis van de ontvangen rapporten heeft de Rijksministerraad op 18 januari 2008 besloten de Gouverneurs van beide landen te verzoeken halfjaarlijks te rapporteren over de implementatie en uitvoering van de te nemen verbeteringen.

2. Aanpak en doelstelling

Gelet op het feit dat aan beide Gouverneurs een identiek verzoek is gedaan en verder de problematiek vergelijkbaar is, is het wenselijk geacht dat de Gouverneurs in gezamenlijkheid uitvoering geven aan het verzoek. Op die wijze kunnen onderling vergelijkbare rapportages worden uitgebracht, waarbij gebruik gemaakt wordt van dezelfde standaarden en methoden.

Gelet op de impact van de rapportages, de vereiste deskundigheid en de hoeveelheid te verwachten werk, is ons gevraagd de Gouverneurs hierbij te ondersteunen.² De doelstelling van deze opdracht om de Gouverneurs te ondersteunen bij het opstellen van de rapportages luidt als volgt: het nauwlettend toezien op het implementeren van zodanige maatregelen in het gevangeniswezen door de landen, dat de geconstateerde problemen worden opgelost (*Kamerstukken II*, 2007/08, 24 587, nr. 245, p.14) en hierover halfjaarlijks te rapporteren.

3. Vervolrapportage

Deze rapportage vormt een vervolg (*follow up*) van het onderzoek naar de implementatie en de uitvoering van de aanbevelingen van het CPT ter verbetering van de bestaande detentiesituatie in de Nederlandse Antillen en Aruba. In augustus 2008 is een zogenaamde *nulmeting* verricht. Die rapportage stond in direct verband met het CPT-rapport van 2007. In dat rapport werden onaanvaardbare detentieomstandigheden gesignaleerd en deed het CPT concrete aanbevelingen ter verbetering van de detentiesituatie. Vervolgens is in mei 2009 en in februari 2010 bezien of en in hoeverre er een aanzet was tot verbetering. Thans wordt in vervolg daarop verslag gedaan van een bezoek in juli 2011. Steeds zijn de verschillende onderdelen in de rapportage afgesloten met bevindingen die als positief of als negatief konden worden gewaardeerd.³

De rapportage betreft vooral de uitvoeringspraktijk en beoogt zo feitelijk mogelijk te omschrijven wat de algemene stand van zaken is met betrekking tot de (justitiële) vrijheidsbeneming. We hebben ons dus zo min mogelijk gewaagd aan oordelen en (juridische) kwalificaties. De lezer kan aan de hand van de overwegingen uit het CPT-rapport en onze bevindingen voldoende vaststellen wat de stand van zaken is. Voor deze aanpak is onder meer gekozen omdat opgepast moet worden de initiatieven die

¹ CPT/Inf (2008) 2, Netherlands. De bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van het bezoek aan de Nederlandse Antillen en Aruba zijn tezamen met die naar aanleiding van het bezoek aan Nederland in één document aan de Nederlandse autoriteiten gerapporteerd. Het rapport is te raadplegen via: www.cpt.coe.int.

² Het onderzoek is gedaan door mr.dr. J. de Lange, gerechtsauditeur van het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden en prof.mr. P.C.Vegter, advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden tevens bijzonder hoogleraar penitentiair recht Radboud Universiteit Nijmegen. De eerste auteur promoveerde op 2 oktober 2008 op het proefschrift *Detentie genormeerd. Een onderzoek naar de betekenis van het CPT op de inrichting van vrijheidsbeneming in Nederland* (diss. Rotterdam), Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2008.

³ Alle rapporten naar aanleiding van de drie eerdere bezoeken zijn openbaar gemaakt: zie *Kamerstukken II*, 2008/2009, 31700 IV, nr. 34 en *Kamerstukken II*, 2008/2009, 31568, nr. 52 en *Kamerstukken II*, 2009/2010, 31568, nr. 76.

genomen worden en de aanzetten tot verbeteringen die bestaan niet te zeer worden doorkruist door onnodige discussie over gebruik van termen en kwalificaties. In die zin beoogt de rapportage neutraal te zijn en de feiten voor zich te laten spreken.

Door de staatkundige veranderingen op 10 oktober 2010 is het kader waarin de rapportage plaatsvindt enigszins gewijzigd. De opdrachtgevers zijn thans voor Aruba de Gouverneur van Aruba, voor Curaçao de Gouverneur van Curaçao en voor Sint Maarten de Gouverneur van Sint Maarten. Voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (verder gezamenlijk ook aangeduid als de BES) wordt gerapporteerd aan de minister van Veiligheid en Justitie van Nederland. Voor ons onderzoek heeft deze verdubbeling van opdrachtgevers niet geleid tot belemmeringen. Evenals bij vorige bezoeken is bij het bezoeken van de plaatsen van detentie er steeds direct contact geweest met gedetineerden. Telkens is er naar gestreefd met 3 á 4 gedetineerden kort afzonderlijk te spreken en daarbij in een paar minuten wat (controle)vragen te stellen over verblijfsomstandigheden, over luchten, over geweldtoepassing en over bejegening in het algemeen. Er werden ons hierbij geen voorwaarden gesteld door de aanwezige autoriteiten, die zich in dergelijke gevallen doorgaans buiten gehoorsafstand bevonden.

Wij zijn in het bijzonder het Kabinet van de Gouverneur van Curaçao dank verschuldigd voor zijn coördinerende rol bij de organisatie van de reis naar en binnen het overzeese deel van het Koninkrijk en het programma. Intussen betekent het gewijzigde kader wel dat we ook de opzet van de rapportage enigszins hebben moeten aanpassen. Dit keer zijn er geen twee bijzondere delen, maar vier bijzondere delen.

Reeds bij voorbaat wijzen we er op dat de herziening van de staatkundige structuur naar onze indruk in meerder of mindere mate van invloed is geweest op de voortgang. Voor Aruba geldt dat de wijzigingen geen of nauwelijks betekenis hadden, voor de BES was er sprake van een ontwikkeling ten goede, maar voor Curaçao en Sint Maarten leek de staatkundige wijziging zo ingrijpend dat er sprake was van stilstand van feitelijke ontwikkelingen. Als steeds waren er wel plannen te over. In het kader van de staatkundige hervorming zijn nadere eisen gesteld door Nederland en deze eisen lijken soms vooral een averechts effect te hebben. Er is weerstand tegen de Nederlandse bemoeienis en de bewaking van de voortgang is moeizaam. Beide landen hebben hun handen meer dan vol aan het primaire proces van verzelfstandiging.

Het bezoek vond plaats op een moment dat het CPT reeds had aangekondigd het Koninkrijk der Nederlanden te bezoeken en we prijzen ons gelukkig dat er geen overlapping in tijd heeft plaatsgevonden. Het CPT heeft als gebruikelijk niet aangekondigd in welke periode het bezoek plaatsvindt en evenmin of het deel van het Koninkrijk buiten Europa eveneens bezocht zal worden. Niet uitgesloten is daarom dat het CPT dit jaar nog een aantal van de door ons bezochte inrichtingen en personen zal bezoeken. Onder meer in verband daarmee hebben we waar nodig opnieuw uitleg gegeven over de taak en betekenis van het CPT en benadrukt dat loyale medewerking aan het eventuele onderzoek van het CPT van grote betekenis is. Voorts hebben we erop gewezen dat het nuttig is om in verband met de mogelijke komst van het CPT voorbereidingen te treffen door documentatiemateriaal te verzamelen en geordend aan te bieden. Denk onder meer aan een Korpsorder voor de politie, de huisregels van een gevangenis en uitspraken van de rechters over de tenuitvoerlegging van vrijheidsbeneming (zowel Gemeenschappelijk Hof als beklagcommissie uit de commissie van toezicht).

Het zal duidelijk zijn dat de huidige rapportage steeds als laatste bevinding een momentopname bevat van de toestand van de cellen en bejegening van arrestanten en andere gedetineerden in juli 2011. Niet uit te sluiten valt dat er na ons bezoek wijzigingen worden doorgevoerd die meebrengen dat op het moment van verschijnen het rapport op één of meer punten is achterhaald.

4. Bezoekprogramma

Het bezoek vond plaats in de periode van 12 t/m 22 juli 2011 en kon dit keer geheel door onszelf en zonder bijstand van derden worden uitgevoerd. Dat betekent dat we dit keer alle plaatsen van detentie zelf bezocht hebben en in het bijzonder dus dit keer ook Sint Eustatius en Saba. Het bezoek kon geheel volgens de planning verlopen. Dit keer is niet tevoren reeds om informatie gevraagd. In enkele gevallen bleek dat wel nadelig omdat het moeilijk was op bepaalde concrete vragen antwoord te geven. Op Sint Maarten is nog verzocht een gebouw dat mogelijk in de toekomst als plaats van detentie gaat dienen te bezoeken. Dit is echter op dit moment geen overheidsgebouw en er is een sluimerend conflict met de eigenaar van het gebouw. Dat betekent dat wij aan dit gebouw geen bezoek konden brengen. Wel hebben we van enige afstand kunnen constateren dat het een appartementencomplex in aanbouw betreft en ons zijn verbouwtekeningen getoond.

Tijdens het bezoek is gesproken met verschillende personen, werkzaam op het terrein van de vrijheidsbeneming. Een overzicht van de bezochte plaatsen van detentie en de geïnterviewde personen is als appendix I achterin het rapport opgenomen.

5. Afzonderlijke rapportage

Nu het gaat om vier verschillende deelgebieden met eigen verantwoordelijkheid voor beleid en wetgeving op het terrein van de rechtshandhaving, wordt als gezegd afzonderlijk aan de verantwoordelijke opdrachtgevers gerapporteerd. Het volledige verslag bestaat daarom uit vier (bijzondere) delen. In elk deel zal, na een korte weergave van de belangrijkste algemene conclusies, per bezochte detentie-inrichting worden uiteengezet of, en zo ja, welke veranderingen er sinds de vorige bezoeken hebben plaatsgevonden. Daarbij zal telkens aansluiting worden gezocht bij de specifieke aanbevelingen van het CPT ter zake. Daar waar bezochte inrichtingen aan de orde zijn die in 2007 *niet* door het CPT zijn bezocht, zal in het verslag worden volstaan met een overzicht van de belangrijkste bevindingen daaromtrent.

6. Hoe verder?

Thans bezochten we voor de vierde maal de inrichtingen in het Caribisch gebied van het Koninkrijk. De vraag is aan de orde en behoeft uitdrukkelijk beantwoording of het zinvol is deze vorm van monitoring voort te zetten. De stimulans die ervan uitgaat, kent door tijdsverloop en herhaling beperkingen. Een louter signalerende functie is nuttig, maar kent ook een keerzijde. Niet ondenkbaar is dat volstaan wordt de signaleringen voor kennisgeving aan te nemen en intussen onverdroten het bestaande voort te zetten. Kan de stimulerende monitorfunctie worden ingebed in plaatselijke structuren? Wij denken hier bijvoorbeeld aan de Raad voor de rechtshandhaving die een coördinerende en toezichthoudende functie kan vervullen. De genoemde Raad is in *statu nascendi* en mede gelet daarop ligt het weinig voor de hand de monitoring onverhoeds over te hevelen, maar het verdient aanbeveling om zicht te openen op een overdracht van onze taak op termijn. Daarbij zijn we uiteraard graag bereid om bij voorkeur in een dakpansconstructie bij te dragen aan een goede overdracht van onze taak. Voorts is nog de vraag opgekomen of het niet verstandig is om na vier bezoeken met bevindingen over detentieomstandigheden in het algemeen aan een volgend bezoek een bijzonder thema te verbinden. Daarbij valt te denken aan een thema als opvang van jeugd, opvang van verslaafden of opvang van psychisch gestoorden. Voor die groepen zijn de voorzieningen in het Caribisch gebied van het Koninkrijk zonder uitzondering nogal beperkt.

BIJZONDER DEEL

Curaçao

1. Enkele algemene bevindingen vooraf

Opmerking verdient dat de bevindingen naar aanleiding van het onderzoek van de arrestanten in de politiecellen in 2011 feitelijk vooral Blok 1 van Bon Futuro betreft. Immers het (gerenoveerde) cellencomplex te Barber was volledig buiten gebruik, de cellen van het politiebureau te Punda waren niet bezet en in het complex te Rio Canario verbleven slechts enkele gedetineerden, terwijl voor dat complex geldt dat detentie van arrestanten aldaar onaanvaardbaar is. In alle opzichten bleek er sprake te zijn van een status quo. Vorderingen bijvoorbeeld ter verbetering van registratie van gegevens van gedetineerden of luchten zijn niet gemaakt. De situatie week dus niet veel af van wat wij eerdere aantreffen. In algemene zin is daarmee gezegd dat de grote problemen van vervuiling, afval, ongedierte redelijk onder controle zijn, maar dat van verdere voortgang geen sprake is. Hieronder zijn dan ook niet alle eerdere (thans nog ongewijzigde) bevindingen herhaald. Dat betekent dus bijvoorbeeld ook dat voor wat betreft onderwerpen als luchten en medische verzorging de situatie ongewijzigd is ten opzichte van eerdere rapportages. Daadwerkelijke verbeteringen zijn in de politiecellen en in de penitentiaire inrichting Bon Futuro niet of nauwelijks aangetroffen. Het blijft te veel bij plannen die er vooral in Bon Futuro wel volop zijn. Voor nogal somber stemmende conclusies verwijzen we naar onderdeel 2.2.8. De gebouwelijke voorzieningen ten behoeve van de vreemdelingendetentie zijn sterk verbeterd, al is helaas niet tegelijkertijd een verbetering van het regime tot stand gebracht.

2. Bevindingen per bezochte plaats van detentie

2.1 Politiecellen

De volgende politiecellencomplexen zijn bezocht:

Barber
Rio Canario
Bon Futuro (Blok 1)
Punda

2.1.1 Inleidende opmerkingen

Het CPT doet de aanbeveling om het systeem van opsluiting in politiecellen te herzien, met het oog op het inkorten van de maximaal toelaatbare periode van opsluiting (paragraaf 10).

Het CPT stelt dat de periode onmiddellijk na de aanhouding en voor de eerste verschijning van een arrestant voor een onafhankelijke rechter, het risico van intimidatie en onderdrukking van de arrestant en misbruik van dwangmiddelen door de autoriteiten het grootst is. Als gevolg daarvan dient de duur van het verblijf in politiecellen zo kort mogelijk te zijn (paragraaf 9).

In het rapport van september 2008 (p.7-8) werd hierover het volgende geconcludeerd:

Het beeld naar aanleiding van het bezoek aan de politiecomplexen en de verschillende gesprekken met politie en leden van het openbaar ministerie naar voren komt, is dat er met betrekking tot de duur van het verblijf in politiecellen weinig veranderd is sinds het bezoek van het CPT. Het gebrek aan beschikbare cellen in de gevangnissen heeft directe gevolgen voor de duur van het verblijf in politiecellen. De in de Antilliaanse praktijk maximaal toelaatbare periode van 18 dagen in politiecellen geldt in afwijking van hetgeen het CPT voor ogen heeft nog steeds als uitgangspunt en wordt zelfs in nogal wat gevallen overschreden. Wel is vastgesteld dat iedere week die een gedetineerde langer dan 18 dagen in een politiecel zit, er door het openbaar ministerie een maand gekort wordt op de strafeis. De rechter volgt dit OM beleid.

Opmerking verdient, dat de Gezamenlijke commissie Strafvordering van de Nederlandse Antillen en Aruba thans werkt aan een voorstel voor een nieuw WvSv. Hierin wordt de maximale duur van het verblijf in politiecellen uitdrukkelijk meegenomen. De commissie stelt o.a. voor dat de duur van het bevel voor inverzekeringstelling ten hoogste drie dagen van kracht zal zijn. Bij dringend noodzakelijkheid in het belang van het onderzoek kan de inverzekeringstelling door de officier van justitie eenmaal worden verlengd met ten hoogste drie dagen. Het voorstel voorziet eveneens in een artikel waarin wordt bepaald dat de bewaring slechts ten uitvoer wordt gelegd in een huis van bewaring, tenzij de rechter anders bepaalt.

In het rapport van mei 2009 (p.9) werd hierover het volgende opgemerkt:

Tijdens ons bezoek is niet gebleken dat op dit punt structurele veranderingen zijn doorgevoerd. Wel valt in het rapport van commissie Schoop te lezen dat het openbaar ministerie de periode van inverzekering in de cellen van Barber heeft beperkt tot maximaal 3 dagen. Na renovatie van de cellen kan deze beperking op aangeven van het openbaar ministerie worden losgelaten. Uit gesprekken met het politiepersoneel is evenwel niet gebleken dat hieraan uitvoering wordt gegeven.

De problematiek met betrekking tot de duur van het verblijf in politiecellen op de Nederlandse Antillen blijft een punt van zorg. Het bleek zelfs noodzakelijk om de hierboven geschetste praktijk van straffkorting bij overschrijding van de maximaal toelaatbare periode intensiever toe te passen. Daarbij wordt zelfs tot 6 weken gevangenisstraf gekort voor iedere week die een gedetineerde langer dan 18 dagen in de politiecel heeft doorgebracht.

2.1.2 Detenteomstandigheden

Barber (Curaçao)

De omstandigheden in het politiecellencomplex Barber werden (in 2007) door het CPT als onacceptabel beoordeeld (paragraaf 19). Het betreft onder andere de slechte ventilatie, de hoge temperatuur op het cellenblok en het ontbreken van een bel-systeem. Voorts wijst het CPT op de afwezigheid van natuurlijk licht in de cellen, de aanwezigheid van ongedierte (muskieten en muizen) en lekkage in ten minste één cel. Totdat deze problemen zijn verholpen beveelt het CPT aan de cellen in Barber slechts nog te gebruiken voor het vasthouden van arrestanten voor zeer korte periode (paragraaf 20).

In februari 2010 kon worden vastgesteld dat een aanvang was genomen met de tijdens eerdere bezoeken aangekondigde renovatiewerkzaamheden van het cellenblok. In het rapport van mei 2010 wordt hierover het volgende opgemerkt:

Vastgesteld kon worden dat de renovatiewerkzaamheden in het cellencomplex te Barber inmiddels in volle gang waren. De aanpassingen – die op het eerste gezicht in overeenstemming zijn met de eisen die CPT stelt – bestaan onder meer uit verfwerkzaamheden en het aanbrengen van belsystemen aan de buitenkant van iedere cel. Voorts was zichtbaar dat via het dak centrale ventilatiemogelijkheden worden aangebracht en dat zowel het cellenblok als de luchtruimte wordt voorzien van camera-systemen. Ons is voorts meegedeeld dat er begin is gemaakt met de werving van arrestenbewaarders via de Stichting Beveiligingszorg Justitie.

Tijdens dit bezoek kon worden geconstateerd dat de structurele renovatie van het cellencomplex te Barber inmiddels gereed was. In vergelijking met eerdere bezoeken zijn de materiële omstandigheden sinds het kritische rapport van het CPT naar een behoorlijk niveau opgetrokken. Er is een belsysteem aangebracht en het cellenblok is voorts uitgerust met drie camera's, waarmee permanent toezicht kan worden uitgeoefend op het cellenblok. Tijdens het bezoek bleek de monitor in de wachtpost echter niet te werken. Als minpunten kunnen worden genoemd dat er geen, althans nauwelijks inval van natuurlijk licht in de cellen is. Desondanks was het redelijk koel in het cellenblok vanwege de aangebrachte airconditioners.

Tijdens ons bezoek was het cellenblok evenwel nog (steeds) niet in gebruik. De exacte reden hiervan is ons niet helemaal duidelijk geworden. Als gevolg hiervan hebben we geen adequaat beeld kunnen krijgen van de (verdere) feitelijke detentieomstandigheden in Barber. Mits voorzien wordt in voldoende personeel is het niet onaanvaardbaar het complex daadwerkelijk in gebruik te nemen, zij het dat het verblijf zich zal moeten beperken tot niet meer dan enkele dagen in verband met de ontbrekende, althans uiterst beperkte natuurlijke lichtinval.

Rio Canario (Curaçao)

Het politiecellencomplex Rio Canario is speciaal bestemd voor het vasthouden van zgn. bolitaslikkers. In tegenstelling tot eerdere bezoeken werd ons gemeld dat er – naar arrestanten die op strafrechtelijk titel worden vastgehouden – thans wel gedetineerden op verdenking van drugsmokkel in het cellencomplex verbleven.

In het rapport van mei 2010 werd over de detentieomstandigheden in Rio Canario het volgende opgemerkt:

Net als tijdens de vorige bezoeken - en zoals viel op te maken uit het CPT-rapport (paragraaf 15) - was het zeer warm in het cellenblok. Hoewel er werd gemeld dat de riolering recentelijk grondig was doorgespoeld, stonk het er nog steeds behoorlijk. Er konden thans nog steeds geen (merkbare) verbeteringen worden gesignaleerd met betrekking tot de ventilatie.

In het rapport van mei 2009 (p.10) werd over de materiële omstandigheden in Rio Canario het volgende geconstateerd:

Er kon worden vastgesteld dat er in het cellencomplex Rio Canario voldoende matrassen beschikbaar waren. Dagelijks worden arrestanten in de gelegenheid gesteld om twee maal 30 minuten te luchten en te bewegen in de aanwezige luchtruimte. In uitzonderlijke situaties wordt het toegestaan om leesmateriaal op cel aanwezig te hebben, zoals het geval was ten aanzien van een jeugdige gedetineerde die zijn schoolboeken op cel mocht hebben. Onduidelijk is gebleven waarom bezit van lectuur op cel niet voor alle gedetineerden wordt toegestaan.

Sinds het vorige bezoek in februari 2010 is in de kern niets gewijzigd en kan de situatie in Rio Canario als zorgelijk worden gekwalificeerd. Het cellencomplex in Rio Canario is behoorlijk donker ongeschikt voor het vasthouden van arrestanten in verband met de stank die alleen tijdelijk houdbaar is als men emmers schoonmaakmiddel door de riolering spoelt.

* In het CPT-rapport wordt bijzondere aandacht geschonken aan de surveillance camera's in de cellen in Rio Canario, waarmee permanent toezicht kan worden uitgeoefend. Hoewel het CPT – wanneer dit onder de gegeven omstandigheden noodzakelijk is – geen principiële bezwaren heeft tegen het gebruik van dergelijke camera's, verzet het CPT zich uitdrukkelijk tegen de situatie waarbij de lichten in de cel voortdurend blijven branden, zoals in Rio Canario werd geconstateerd. Voorts beveelt het CPT aan dat er maatregelen genomen moeten worden om enige vorm van privacy voor arrestanten in de cellen mogelijk te maken (paragraaf 16).

In het rapport van mei 2009 werd over het cameratoezicht het volgende vermeld:

Tijdens ons bezoek aan Rio Canario was de situatie rondom het cameratoezicht in de cellen onveranderd. Aan de stand van camera's was niets gewijzigd. Verschillende gedetineerden klaagden er voorts over dat de cellen permanent verlicht werden, waardoor het slapen ernstig werd bemoeilijkt. De aanwezige arrestantenverzorgers kon geen verklaring geven voor deze (standaard)maatregel. Geconstateerd kon worden dat gedetineerden met T-shirts of handdoeken over het hoofd zich probeerden af te sluiten van het felle kunstlicht op de cellen. Bezien tegen de achtergrond van de CPT-normering op dit punt is de geconstateerde praktijk volstrekt onacceptabel te noemen. Temeer omdat er ten tijde van ons bezoek in het geheel geen bolitaslikkers in Rio Canario verbleven en er derhalve geen (aantoonbare) noodzaak bestond voor permanente cameratoezicht in de cellen.

Het rapport van 2010 houdt op dit punt het volgende in:

Vastgesteld kon worden dat het camerasysteem defect was en daardoor buiten gebruik. Naar verluidt wordt het systeem vervangen. Voorts werd aangekondigd dat dit jaar een aanvang wordt genomen met renovatiewerkzaamheden aan het cellencomplex te Rio Canario. Het verdient dringende aanbeveling dat daarbij rekening wordt gehouden met de aanbevelingen van het CPT, in het bijzonder ten aanzien van (de noodzaak voor) het gebruik van camera's in de cellen en de mogelijkheden om te ventileren.

Tijdens dit bezoek waren drie van in totaal zestien camera's weer in gebruik. Met de aangekondigde renovatiewerkzaamheden aan het cellencomplex was nog geen aanvang genomen.

Bon Futuro Blok 1 (Curaçao)

* In het rapport van 2009 werd de sfeer in Blok 1 gespannen genoemd, onder meer tengevolge van een incident met als gevolg beperkende maatregelen. Bijzondere spanning werd in augustus 2011 niet meer gesignaleerd. Personeel en vier afzonderlijke gedetineerden die we er naar vroegen herkenden het niet. Tijdens ons bezoek was een aanzienlijke groep van de arrestanten aan het luchten. Van de indertijd getroffen beperkende maatregelen was het verbod gebruik te maken van de inrichtingswinkel nog van kracht. Desgevraagd bleek het 'gewoon' gehandhaafd. Het verdient dringend aanbeveling opheffing van het verbod te overwegen.

* In de rapporten naar aanleiding van de bezoeken in 2009 en 2010 werd melding gemaakt van de praktijk waarbij structureel gedetineerden vanuit Bon Futuro werden teruggeplaatst naar Blok 1 omwille van hun veiligheid. In het rapport van mei 2010 valt hierover het volgende te lezen:

* Net als tijdens het vorige bezoek verbleven er in Blok 1 nog steeds gedetineerden omdat hun veiligheid in de naastgelegen Bon Futuro gevangenis niet meer kon worden gegarandeerd. Omdat er nog steeds geen afdoende plaatsingsmogelijkheid is voor gedetineerden die een verhoogd veiligheidsrisico voor zichzelf of hun omgeving vormen, waardoor hun directe veiligheid in het geding is, blijft men noodgedwongen terugvallen op plaatsing van gedetineerden in de relatief veilige (en beter beheersbare) politiecellen van Blok 1.

Het behoeft weinig betoog dat deze situatie onwenselijk en onacceptabel is. Het (min of meer) structureel overbrengen van tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen is in strijd met de wet en internationale regels. Structurele verbetering op dit punt waarbij nadere selectie en differentiatie mogelijk is, verdient absolute aanbeveling.

Het is goed om te kunnen melden dat aan bovengenoemde praktijk een einde lijkt te zijn gekomen. Wel kon nog worden vastgesteld dat het (geregeld) voorkomt dat er gedetineerden veel langer dan de toegestane 18 dagen in Blok 1 verblijven in afwachting van doorplaatsing naar Bon Futuro. Dat zulks onwenselijk zo niet in strijd met de wet is, behoeft geen betoog.

* De materiële omstandigheden en dan met name de hygiënische toestand in Blok 1 waren redelijk op orde en de situatie was nauwelijks veranderd ten opzichte van ons bezoek in februari 2010. In het rapport van 2010 viel hierover het volgende te lezen:

Vastgesteld kan worden dat deze positieve lijn gestaag wordt doorgezet. De hygiënische toestand in Blok 1 was goed op orde. In vergelijking met eerdere bezoeken kan als verbetering worden genoemd de aanwezigheid van vuilniszakken aan de celdeuren. Op die manier wordt zwerfvuil en daarmee ongedierte op de afdeling tegengegaan. Een ander punt van verbetering was dat thans alle cellen waren voorzien van een (functionerend) bel-systeem.

* Het CPT doet de aanbeveling dat voor gedetineerden die gedurende een langere periode in Bon Futuro Blok 1 worden vastgehouden materiaal (leesmateriaal, radio/t.v.) beschikbaar gesteld worden voor een zinvolle dagbesteding (paragraaf 18).

Het rapport van 2010 houdt op dit punt het volgende in:

In tegenstelling tot eerdere rapportage kon worden vastgesteld dat er – zij het op beperkte schaal – bordspellen en een bal beschikbaar waren voor de aanwezige arrestanten. Wel is met het oog op het bieden van een nuttige dagbesteding voor arrestanten in Blok 1 uitbreiding van beschikbaar recreatiemateriaal gewenst. Vastgesteld kon verder worden dat gebruik wordt gemaakt van een eenvoudig registratiesysteem voor het vastleggen van diverse elementaire gegevens over gedetineerden.

Tijdens dit bezoek aan Blok 1 konden nauwelijks zichtbare veranderingen op dit gebied worden waargenomen. Wel bleek er op het vlak in een hoek met kastje met onder meer wat leesmateriaal aanwezig dat ter beschikking van de arrestanten was.

Punda

* Het CPT plaatst enkele kritische opmerkingen over de staat van de cellen in het wijkbureau van politie in Punda te Willemstad (paragraaf 14). Het CPT beveelt aan dat de ophoudcellen in Punda, die operationeel zijn sinds 2005, beter dienen te worden onderhouden en schoongemaakt. Voorts stelt het CPT voor dat iedere cel dient te worden uitgerust met een bel-systeem en dat er voor iedere arrestant een matras beschikbaar dient te zijn.

De laatste keer dat wij een bezoek brachten aan het cellencomplex in Punda was in 2008. Het rapport daarover hield het volgende in:

In de brief van 15 januari stelt de minister van Justitie dat de politiecellen in Punda binnenkort zullen worden toegerust met een intercomsysteem. Tevens geeft de minister aan dat de matrassen regelmatig verschoond worden en de cellen regelmatig schoongemaakt worden.

Tijdens ons bezoek aan het politiebureau in Punda was het cellenblok in zeer nette staat. De hygiënische omstandigheden waren goed te noemen. De cellen van het wijkbureau waren recentelijk gerenoveerd en geschilderd. Er was airconditioning op het cellenblok. Voorts was in iedere cel een schoon matras aanwezig. De cellen waren niet voorzien van een bel-systeem. Opmerking verdient dat de aangebrachte stopcontacten in de cellen door arrestanten inmiddels waren vernield.

Tijdens dit bezoek kon worden vastgesteld dat het behoorlijk stonk in het cellenblok. Naar verluidt waren er (ook hier) problemen met de riolering. De cellen waren inmiddels voorzien van het aangekondigde intercomsysteem. Voorts hingen er camera's in het cellenblok, waarmee permanent toezicht kan worden uitgeoefend. Volgens de aanwezige wachtcommandant wordt evenwel weinig (meerdaags) gebruik gemaakt van de cellen in Punda.

Een in Rio Canario verblijvende arrestant meldde in 2011 onaanvaardbare stankoverlast in Punda. Om die reden hebben we het complex kort onaangekondigd bezocht. Er verbleven geen arrestanten, maar in enkele cellen was sprake van stankoverlast door problemen met de riolering. Overigens zag het er verder openruimd en schoon uit.

2.1.3 Mishandeling en waarborgen tegen mishandeling

Het CPT heeft herhaaldelijk benadrukt dat gedurende de periode onmiddellijk na de vrijheidsberoving het risico op intimidatie en fysieke mishandeling het grootst is. Als gevolg hiervan heeft het CPT een aantal procedurele waarborgen ontwikkeld, teneinde dit risico tot een absoluut minimum te beperken (paragraaf 24). Het gaat daarbij onder meer om het recht op toegang tot een raadsman, het recht op notificatie van de vrijheidsbeneming, alsmede de aanwezigheid van een systeem van verslaglegging van relevante gegevens over het verblijf in politiecellen.

* Een belangrijke fundamentele waarborg vormt de toegang tot een raadsman vanaf het vroegste moment van de vrijheidsbeneming. Volgens het CPT gaat van dit recht een weerhoudend effect uit op politiefunctionarissen om (tijdens het verhoor) druk op de arrestanten uit te oefenen. Daarnaast wordt

de raadsman in staat geacht om adequaat te reageren ingeval misstanden tijdens de vrijheidsbeneming plaatsvinden.

Terwijl in de andere drie bijzondere delen van de rapportage van 2011 telkens gewag is gemaakt van aanwijzingen van problemen met de toegang van de raadsman, zijn ons in dit opzicht op Curaçao geen bijzonderheden gemeld.

* Een volgende waarborg betreft het systeem van verslaglegging van relevante gegevens omtrent het verblijf in politiecellen (paragraaf 27). In deze individuele '*custody records*' dienen onder meer gegevens geregistreerd te worden als: het tijdstip van binnenkomst op het politiebureau, het moment van de voorgeleiding voor de rechter-commissaris, de aanwezigheid van persoonlijke bezittingen, het tijdstip van het aanbieden van maaltijden, het tijdstip van het bezoek van een arts of de raadsman, het tijdstip en de duur van het verhoor en de verschijning ter terechtzitting.

In de bezochte politiebureaus vindt op elementaire wijze verslaglegging plaats door middel van een algemeen dagjournaal. Gebruikmaking van ACTPOL (ICT-applicatie binnen alle politiekorpsen) vindt nog nergens op structurele wijze plaats.

* Tijdens het bezoek aan Curaçao van 2011 is niet gebleken van wezenlijke veranderingen betreffende het recht op notificatie en het recht op informatie. In eerdere rapporten is hierover het volgende opgemerkt:

* Het CPT stelt voorop dat de rechten van de arrestant van weinig waarde zijn, indien personen die van hun vrijheid zijn beroofd niet op de hoogte worden gebracht van het bestaan van deze rechten. Als gevolg daarvan beveelt het CPT aan personen die op het politiebureau worden vastgehouden uitdrukkelijk te informeren over al hun rechten.

* Een andere waarborg betreft het recht op notificatie (paragraaf 24). Personen die van hun vrijheid zijn beroofd dienen vanaf het moment van de vrijheidsbeneming in de gelegenheid te worden gesteld een familielid of een ander persoon naar keuze hiervan op de hoogte te stellen. Het CPT pleit ervoor dat het recht op notificatie uitdrukkelijk in een wettelijk bepaling is verankerd. Voorts dienen de omstandigheden voor inperking op notificatie eveneens een wettelijke grondslag te hebben.

2.1.4 Conclusie: bevindingen over politiecellen

De belangrijkste bevindingen over wat sinds februari 2010 niet is gerealiseerd:

- het cellencomplex Rio Canario is in verband met permanente stank ongeschikt voor het vasthouden van arrestanten;
- er is nog niet begonnen met renovatie van cellencomplex Rio Canario;
- de norm van een uur luchten en bewegen in buitenlucht per dag wordt niet gehaald;
- enige vorm van dagbesteding bij verblijf van meer dan enkele dagen wordt (met uitzondering van het verstrekken van leesmateriaal in Blok 1) in geen van de politiecellencomplexen gerealiseerd;
- er verblijven nog steeds tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen (Blok 1);
- er vindt nog geen medische intake van arrestanten plaats.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds februari 2010 wel is gerealiseerd:

- de renovatie van het cellencomplex te Barber is gereed;
- de hygiënische omstandigheden in de politiecellen zijn aanvaardbaar.

2.2 Penitentiaire inrichtingen

Bon Futuro⁴

2.2.1 Inleidende opmerkingen

* Uit het gesprek met de directie van Bon Futuro bleek dat het zgn. directeurenoverleg tussen de directeuren van Point Blanche (Sint Maarten), Bon Futuro en JICN (Bonaire) is stopgezet. Er was onder meer een conflict over de betaling van de kosten van detentieplaatsen ten behoeve van detentie van gedetineerden uit een ander land binnen het Koninkrijk. In Bon Futuro verblijven nogal wat gedetineerden die zijn veroordeeld door het gerecht te Bonaire wegens feiten begaan op Bonaire. De minister van Justitie van Curaçao heeft om die reden een einde gemaakt aan het directeurenoverleg. Daardoor vindt op het uitvoeringsniveau ook geen overleg plaats over overplaatsing van gedetineerden. Het verdient aanbeveling dat zo spoedig mogelijke duidelijkheid wordt geschapen over de plaats van detentie van personen uit een ander land van het Koninkrijk die zich in een gevangenis bevinden op grond van een beslissing van de rechter uit een ander land van het Koninkrijk van voor 10 oktober 2010.⁵ Voorts dient het overleg tussen de verschillende directeuren op uitvoeringsniveau zo spoedig mogelijk te worden hervat.

* Een kritisch geluid dat zich in alle gebieden van de voormalige Nederlandse Antillen laat horen betreft de wetenschap van het moment van de invrijheidstelling. Niet in alle gevallen blijken gedetineerden – maar zelfs ook het Openbaar Ministerie als verantwoordelijke instantie voor de tenuitvoerlegging – op de hoogte te zijn van de expiratedatum en de datum van vervroegde invrijheidstelling. Met name in zaken waarin appèl is ingesteld blijkt de snelheid en bereidheid van het Gemeenschappelijk Hof om vonnissen tijdig kenbaar te maken te wensen over te laten. Wanneer geen duidelijkheid bestaat over het moment waarop gedetineerden in vrijheid dienen te worden gesteld, is niet ondenkbaar dat in voorkomende gevallen gedetineerden langer dan de duur van de opgelegde straf – en derhalve zonder geldige titel – worden vastgehouden. Het behoeft geen betoog dat deze situatie, mede in het licht van het bepaalde in art. 5 EVRM, volstrekt onacceptabel is. In een reactie op de conceptrapportage geeft de projectleider van Bon Futuro te kennen dat er gebruik gemaakt wordt van een zeer recent ontwikkeld geautomatiseerd systeem met de naam PAS. Wanneer tijdig de juiste gegevens worden verschaft, zijn volgens hem de juiste expiratedata van de straf geen probleem.

* Tijdens dit bezoek is voor het eerst gesproken met leden van de commissie van toezicht. Het feitelijke toezicht van de commissie beperkt zich niet tot Bon Futuro. Blijkens het ons ter hand gestelde jaarverslag 2010 strekken de werkzaamheden van de commissie zich tevens uit over de vreemdelingenbarakken, de politiecellencomplex Barber, Blok 1, Brasami en het G.O.G. Rembrandtstraat. De commissie vergadert maandelijks en daar is ook de inrichtingsdirecteur bij aanwezig. Er wordt door de commissie aan de minister van Justitie gerapporteerd en voorts wordt - als gezegd - een jaarverslag gemaakt. De commissie is voornamelijk doende met het beoordelen van klachten van gedetineerden, al werd ons gemeld dat het beklagrecht momenteel niet goed loopt vanwege het ontbreken van een secretaris. Uit het gesprek met leden van de commissie kwam naar voren dat de klachten onder meer betrekking hebben op de fysieke staat van de cellen, de brandveiligheid, de behandeling door het inrichtingpersoneel en het ontbreken van een zinvol dagprogramma. Volgens de commissie worden lang niet alle besluiten van de klachtcommissie uitgevoerd. Geldelijke tegemoetkomingen aan gedetineerden na gegrondverklaring van het beklag zouden niet steeds worden uitgekeerd.

---

⁴ De inrichting wordt thans ook aangeduid als Sentro di Detenshon I Korekshon.

⁵ Inmiddels (oktober 2011) is duidelijk dat op dit punt overeenstemming is bereikt tussen de minister van Justitie Wilsoe (Curaçao) en de minister van Veiligheid en Justitie Opstelten (Nederland) in die zin dat reeds zeven gedetineerden van Bonairiaanse komaf vanuit Bon Futuro naar Nederlandse penitentiaire inrichtingen zijn overgebracht.

* In het rapport van mei 2009 is gemeld dat in de periode voor het bezoek in de Bon Futuro gevangenis op Curaçao een serie (gewelddadige) incidenten had plaatsgevonden die van directe invloed is geweest op het leefklimaat en de onderlinge verhoudingen in de inrichting.⁶ Vastgesteld kon toen worden dat de gevangenis in hoofdzaak bezig was op het meest elementaire niveau: het verzekeren van de veiligheid aan personeel en gedetineerden. Mede als gevolg van deze incidenten is een aantal veiligheidsmaatregelen getroffen.

In het rapport van mei 2009 (p.22) valt hierover het volgende te lezen:

Inmiddels kon worden vastgesteld dat de veiligheidssituatie grotendeels lijkt te zijn gestabiliseerd. Als gevolg van de incidenten is een crisisteam samengesteld om de situatie in Bon Futuro weer op orde te krijgen. Er wordt thans drie keer per week vergaderd om de operationele gang van zaken te regelen.

Ten tijde van het bezoek bleek dat de voornaamste taak van het bewarend personeel thans beperkt is tot handhaving van een basaal veiligheidsniveau in de inrichting. Duidelijk is dat als gevolg van genoemde incidenten het ingezette verbetertraject op onderdelen ernstig is gestagneerd.

Mede ingegeven door de genoemde incidenten is een aantal maatregelen in voorbereiding om de toegangsbeveiliging en de algemene veiligheid in de inrichting te verbeteren. In een aan ons ter hand gesteld schema onder de titel 'Activiteitenoverzicht CPT, Bon Futuro (GW NA)' worden genoemd:

a.	Transporthof bij de hoofdpoort realiseren	1 Aug 09
b.	Toegangscontrole gebouw personeel/bezoekers	1 Jun 10
c.	Toegangscontrole gebouw goederen	1 Jun 09
d.	Intern camera- observatiesysteem	1 Mei 09
e.	Individueel personeelsalarmsysteem realiseren	1 Aug 09
f.	Traliewerk/ Louvres 7,8, FOBA verstevigen	1 Aug 09
g.	Herbehuisvesting van de afdeling Socialedienst	1 Okt 09
h.	Alle branddetectie app. en blusmiddelen upgraden	1 Okt 09

In het vorige rapport van februari 2010 kon worden vastgesteld dat het bovengenoemde bouwproject ter verbetering van de toegangsbeveiliging gestaag vorderde:

Op basis van gesprekken met de directie en de technische bijstanders en de informatie die ons voorafgaand aan het bezoek ter hand is gesteld kan hierover – in het kort – het volgende worden geconstateerd:

- De beveiligingsmuur voor de transporthof is gereed;
- De bouw van het controlegebouw voor personen en goederen is aanbesteed. De financiële middelen hiervoor zijn gereserveerd. Naar verwachting zal medio 2010 met de bouw worden gestart. In de tussentijd zal een noodvoorziening worden gerealiseerd om de toegangscontrole van bezoekers en personeel direct bij de centrale toegangspoort uit te kunnen voeren.
- Het interne camera- en observatiesysteem is gereed en operationeel. Vanuit een centrale post kan d.m.v. circa 45 bestuurbare camera's permanent toezicht worden uitgeoefend in en rondom de inrichting. De camerabeelden die worden opgenomen en bewaard, worden in geval van incidenten voornamelijk reactief gebruikt.
- Door (een deel van) het executieve inrichtingspersoneel wordt gebruik gemaakt van portofoons, die zijn voorzien van een alarmknop.
- De versteviging van de traliewerken bij Blokken 7 en 8 en de FOBA-afdeling is feitelijk nog niet in uitvoering. De aanbesteding loopt inmiddels wel.

⁶ Bijzonder in het oog springend was het incident op 23 september 2008 waarbij een gedetineerde werd doodgeschoten. Voorts vond op 17 maart 2009 een gewelddadige ontsnapping plaats van 6 gedetineerden uit de Bon Futuro gevangenis. Twee personeelsleden werden daarbij door gewapende gedetineerden voor korte tijd gegijzeld. Uit vrees voor hun veiligheid en de omstandigheden waaronder in de gevangenis gewerkt moet worden legde het bewarend personeel voor enkele dagen het werk neer. Hierdoor ontstond een explosieve en dreigende situatie op de afdelingen.

In het kader van de “Samenwerkingsovereenkomst Verbetertraject Bon Futuro” wordt de sinds enkele maanden bijstand verleend door leden van het Nederlandse Landelijke bijstandsteam van DV&O.⁷ Deze eerste fase van bijstand beperkt zich voorsnog tot de buitenbeveiliging rondom de inrichting. Van daadwerkelijke bejegening van gedetineerden is derhalve nog geen of nauwelijks sprake. Opmerking verdient dat het hier een personeelscategorie betreft die in Nederland wordt ingezet in verband met het vervoer van gedetineerden. Het betreft dus geen penitentiair inrichtingswerkers die geschoold en ervaren zijn in de dagelijkse omgang met gedetineerden in een inrichting. Het voornemen bestaat om de algehele veiligheidssituatie van Bon Futuro ingrijpend aan te pakken door de inzet van een volledig toegerust Intern Bijstandsteam (IBT) dat vanuit DJI beschikbaar is gesteld.

Naar aanleiding van het Plan van aanpak verbetertraject van de strafgevangenis en het huis van bewaring te Curaçao is een uitvoeringsplan⁸ tot stand gekomen. Dat plan bevat zeer concrete voorstellen op vele terreinen. Het is van groot belang dat dit praktische plan voortvarend ter hand wordt genomen. Op onderdelen is een begin gemaakt. In het plan valt te lezen (onder 6): “Draag er zorg voor dat de strafgevangenis en het huis van bewaring Curaçao op zo kort mogelijke termijn voldoet aan minimaal de CPT-normen waarbij voorwaarden gecreëerd dienen te worden die het voldoen aan de CPT-normen ook voor de toekomst borgen.” We volstaan met nog een enkel centraal punt aan te stippen. De verbetering van de infrastructuur wordt onder 13 genoemd. In het kader van de veiligheid is verdere compartimentering van de inrichting wenselijk. Door niet zelden relatief eenvoudige maatregelen kunnen de bewegingen van gedetineerden beter worden beheerst. Verwacht wordt dat dit een bijdrage kan leveren aan de orde veiligheid in de inrichting, omdat in het verleden een aantal incidenten plaatsvond in de verbindingsgangen tussen de afdelingen. In dit verband moet nader onderzoek naar de mogelijkheden van interne differentiatie met kleine bouwkundige aanpassingen worden toegejuicht (onder 11). Indien de toegangscontrole en postenbezetting op orde zijn zal een zoekactie naar contrabande plaatsvinden (onder 4). De postenbezetting en het roostersysteem voor de effectieve inzet van personeel zijn cruciaal. Het gaat daarbij onder meer om discipline bij aanwezigheid van het personeel gedurende werktijden. Naar onze indruk is hier inmiddels een eerste slag gemaakt. Onder 2 van het uitvoeringsplan komt een essentieel punt aan de orde: “Draag zorg voor een geïntegreerde aanpak en opvolgingsorganisatie bij calamiteiten en draag zorg voor de veiligheid van medewerkers en personeel.” Er is terecht een afzonderlijk Plan van aanpak naar aanleiding van het een brandveiligheidsrapport. De daarbij behorende actiepuntenmatrix bevat niet voor niets 28 punten. Er is in dit opzicht veel werk aan de winkel en naar onze indruk verloopt de implementatie niet erg vlot.

Wat betreft bovengenoemde verbetering van de toegangsbeveiliging kan het volgende worden opgemerkt. De controle op de toegang van personen, inclusief de detentiepoort is volledig verplaatst naar de buitenkant van de inrichting. Voorts zijn twee afzonderlijke toegangsgebouwen, te weten een voor personen en een voor goederen in aanbouw. Verwacht wordt dat die in het najaar van 2011 worden opgeleverd. De versteviging van de traliewerken bij de Blokken 7 en 8 en de FOBA-afdeling is nog niet gerealiseerd, maar staat naar verluidt nog steeds op de planning.

Het bovengenoemde uitvoeringsplan is in verband met de eisen in het kader van de staatkundige hervorming herschreven en geïntensiveerd.⁹ Voor de bewaking van de realisatie van de concrete voorstellen is een voortgangsc commissie ingesteld, daarin hebben onder meer zitting mw. mr. Mullock Houwer, dhr. Marijnissen en mr. Peterson. Deze commissie is naar verluidt eenmaal bijeen geweest en inmiddels heeft naar verluidt mr. Peterson, advocaat te Curaçao, zich uit de commissie teruggetrokken. De projectplanning onder het geïntensiveerde plan van aanpak kent een doorlooptijd tot eind 2014.

2.2.2 Relatie inrichtingspersoneel met gedetineerden

De relatie tussen het inrichtingspersoneel en de gedetineerden in de Bon Futuro gevangenis blijft een punt van zorg. Dit beeld wordt bevestigd in gesprekken met de directie. Met uitzondering van de

⁷ DV&O staat voor Dienst vervoer en ondersteuning.

⁸ We beschikken over versie 2.0 van 11 oktober 2009.

⁹ Het geïntensiveerde plan van aanpak. Bon Futuro Gevangenis (Curaçao) Augustus 2010. Dit plan is ons ter hand gesteld, evenals de 6^e Viermaandsrapportage Verbetertraject (1 maart 2011 t/m 30 juni 2011), een document inhoudende een opsomming van zaken die volgens de Afdelingshoofden beveiliging reeds verbeterd zijn en een Projectoverzicht d.d. 27 juli 2011.

hierna te bespreken JOVO afdeling (Blok 3) wordt tot op heden nauwelijks invulling gegeven aan de term bejegening.

In het rapport van 2009 werd hierover nog het volgende vastgesteld:

Zoals in het rapport van september 2008 (p.20) reeds werd gemeld baart de relatie tussen het inrichtingspersoneel en de gedetineerden in de Bon Futuro gevangenis het CPT grote zorgen (paragraaf 41). Met name het uitblijven van daadwerkelijke positieve bejegening van het grootste deel van de gevangenispopulatie. Het behoeft geen verbazing dat de huidige toestand in Bon Futuro ertoe heeft geleid dat de afstand tussen het personeel en de gedetineerden groter is geworden. Dit geeft in de dagelijkse gang van zaken in de inrichting nog de nodige problemen. Met name het in- en uitsluiten van gedetineerden loopt nog niet naar tevredenheid.

Uit het gesprek met o.a. de directie van de inrichting blijkt dat inmiddels vrijwel alle personeelsleden van de executieve dienst de training 'Praktisch Penitentiair Optreden (PPO)' hebben gevolgd, waarbij de bejegening van gedetineerden en het hanteren van geweld gedoceerd worden.

Van verschillende kanten is ons (ook in 2011) gemeld dat er veel problemen zijn met het personeel van Bon Futuro. Van een behoorlijk niveau van bejegening is thans geen sprake. Naar zegge van de directeur is sprake van een hoog ziekteverzuim en er is geen goede communicatie tussen de directie en het overige personeel. Volgens de projectleider wordt er thans gehandeld volgens goedgekeurd verzuimbeleid en dat betekent onder meer dat leidinggevende verzuimgesprekken houden en dat de verwaterde contacten tussen het SMT (Sociaal Medisch Team) en de ARBO-dienst zijn hersteld. Volgens de minister van Justitie ontbreekt het bij het personeel vooral aan vaardigheden en adequate opleiding. De minister geeft aan dat binnenkort een werving start voor personeel dat moet worden ingezet in de bejegening van gedetineerden. De commissie van toezicht spreekt voorts vermoedens uit van grootschalige corruptie onder het inrichtingspersoneel. Er is wel aandacht voor deze manco's bijvoorbeeld door de vaststelling van een bedrijfscode en een integriteitcode die een richtsnoer kunnen vormen voor het personeel en een handvat bieden bij beoordelings- en functioneringsgesprekken.

Het CPT toont zich eveneens zeer bezorgd over het aantal geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling (paragraaf 46). Het CPT benadrukt in al zijn rapporten dat op de inrichtingsautoriteiten een zorgplicht rust om te waken over de belangen en de lichamelijke fysieke bescherming van gedetineerden. De inzet van cameratoezicht kan een belangrijk instrument zijn bij het terugdringen van geweld. Dat is dus inmiddels gerealiseerd. Een veilig detentieklimaat vereist volgens het CPT bovenal voldoende inrichtingspersoneel en meer contacten tussen het personeel en de gedetineerden zodat een positieve relatie kan worden opgebouwd. In dit kader is het in het uitvoeringsplan genoemde roostersysteem ten behoeve van effectieve personeelsinzet van betekenis. Inmiddels wordt hier op onderdelen uitvoering aan gegeven.

Naar zegge van het inrichtingspersoneel is het aantal geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling, alsook tussen gedetineerden en het personeel sinds ons vorige bezoek beperkt. In juni 2010 is in samenwerking met het Nederlandse Bijzondere ondersteuningsteam (BOT) een grootscheepse zoekactie gehouden in Bon Futuro. Er zijn toen meer dan 80 mobiele telefoons aangetroffen. Volgens het inrichtingspersoneel zijn er daarna geen noemenswaardige geweldsincidenten meer geweest. Er lijkt in dat opzicht sprake van een relatieve rust in de inrichting.¹⁰ Dit beeld wordt door de leden van de commissie van toezicht bevestigd. Wel spreekt de commissie haar verbazing uit dat, wanneer er een incident heeft plaatsgevonden, er nooit camerabeelden aan de commissie van toezicht beschikbaar worden gesteld. In dit verband is positief te noemen dat het belang van vergaring en analyse van inlichtingen over gedetineerden steeds meer wordt ingezien. Uit gesprekken met de directeur volgt dat er momenteel eerste stappen worden ondernomen om tot een systematische benadering te komen. Meegedeeld is dat het geautomatiseerde systeem PAS tevens zal worden gebruikt als gedetineerdenvolgsysteem. Daarmee kunnen (in de toekomst) inlichtingen die van belang zijn voor het

¹⁰ Bij thuiskomst bereikte ons overigens het bericht van een schietpartij waarbij een gedetineerde twee medegedetineerden had neergeschoten.

detentieverloop en de veiligheid van gedetineerden en personeel worden vastgelegd en gebruikt ten behoeve van analyse.

* In de rapporten van 2009 en 2010 werd melding gemaakt van de praktijk waarbij gedetineerden omwille van hun eigen veiligheid in het politiecellencomplex Blok 1 verbleven. Het rapport van mei 2009 houdt hierover het volgende in:

Zoals hierboven vermeld (paragraaf 2.1.2) verblijven ten tijde van ons bezoek 12 gedetineerden in het politiecellencomplex Blok 1 omdat hun veiligheid op reguliere afdelingen van Bon Futuro onvoldoende gegarandeerd zou kunnen worden. De beperkte mogelijkheid voor selectie en differentiatie is daaraan debet. De bouwkundige staat van de Bon Futuro gevangenis staan daaraan in de weg. Er wordt verteld dat het een enkele keer voorkomt dat 'kwetsbare gedetineerden' voor hun eigen veiligheid – en niet zelden op eigen verzoek – tijdelijk in afzonderingscellen verblijven. Het structureel onderbrengen van tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen is in strijd met de wet.

Bij de bespreking van de toestand van de cellen in Blok 1 is reeds opgemerkt dat er thans geen gedetineerden in Blok 1 verblijven omdat hun veiligheid in Bon Futuro niet gegarandeerd kan worden. Wel worden gedetineerden nog steeds over de verschillende afdelingen van de gevangenis verspreid voor hun eigen veiligheid, soms zelfs in de afzonderingsafdeling.

* Het recent gestarte regime voor jongvolwassene gedetineerden (JOVO) werd in de rapportage van 2010 vermeld. In Blok 3 verblijven thans circa 45 jongens van 18-23 jaar. De sfeer in Blok 3 is – in tegenstelling tot andere afdelingen – relatief ontspannen te noemen. Hoewel het dagprogramma duidelijk nog in ontwikkeling is, wordt er reeds op beperkte schaal onderwijs verzorgd door externe docenten. Voor de methodische onderbouwing van de jeugdafdeling en de plannen voor een nadere concretisering van het regime verwijzen we naar de zogenaamde Handleiding JOVO afdeling.¹¹ Nadere bijzonderheden over de JOVO zijn ons in 2011 niet gemeld.

2.2.3 Detentieomstandigheden

* In de voorgaande rapporten is gemeld dat er met betrekking tot de hygiënische omstandigheden in Bon Futuro verschillende initiatieven ter verbetering zijn ontplooid. Deze tendens naar een meer opgeruimde en geschoonde omgeving lijkt zich voort te zetten. Het besef dat hygiëne ook tijdens detentie van betekenis is schiet zichtbaar wortel. Behalve dan dat er op elke afdeling reinigers actief zijn (een vorm van arbeid), is er van structurele voorzieningen is geen sprake. De hygiënecommissie functioneert thans op een laag pitje.

In het rapport uit 2009 werd hierover het volgende opgemerkt:

Met betrekking tot de detentieomstandigheden valt met name op dat de hygiënische situatie in Bon Futuro redelijk op orde was. Werd in ons vorige rapport nog melding gemaakt van zwerfvuil (vuilniszakken en etensbakken) op de grond en in het prikkeldraad op de gevangensmuren (p.21), thans maakte de inrichting een redelijk schone indruk. Er is op initiatief van Justitiële Zaken bovendien een commissie ingesteld die maandelijks rapporteert over de (hygiënische) omstandigheden. Naar verluidt maken de gedetineerden op beperkte schaal zelf schoon. Het verdient aanbeveling dat het schoonhouden van de afdelingen op meer structurele wijze zou plaatsvinden door het aanstellen van een zgn. reiniger, hetgeen in Nederlandse penitentiaire inrichting gebruikelijk is. Op Blok 1 was reeds een reiniger werkzaam.

Voor een betere hygiëne stelt het CPT voor om een scheiding aan te brengen tussen de toiletten en de douches bij de strafcellen (paragraaf 49). In ons vorige rapport was te lezen dat de minister van Justitie voornemens was dit punt mee te nemen in het voorstel voor een algehele renovatie van de strafcellen binnen de algehele onderhoud- en verbouwplannen voor Bon Futuro. In het Activiteitenoverzicht CPT, Bon Futuro (GW NA) wordt hierover het volgende gemeld:

¹¹ We beschikken over een niet gedateerde versie van deze handleiding die tot stand is gebracht door de Commissie JOVO Prison Bon Futuro.

a. TOR voor upgraden strafcellen opstellen	1 Mei 09
b. Sanitair vervangen c.q. repareren	1 Aug 09
c. Waterleiding vervangen	1 Aug 09
d. Matrassen vervangen	20 April 09
e. Alarmeringsstelsel aanleggen	1 Aug 09
f. Ventilatie stelsel aanbrengen	1 Sept 09
g. Dak lekkage repareren	1 Sept 09
h. Daglicht toetreding realiseren	1 Sept 09
i. Luchtplaats aanbrengen	1 Sept 09
j. Schoonmaak programma opstellen met gedetineerden en monitoren	1 Mei 09

Het rapport van mei 2010 houdt op dit punt het volgende in:

Vastgesteld kan worden dat de algehele hygiënesituatie in de gevangenis nog steeds de aandacht heeft. De hygiëne in de inrichting is hierdoor zichtbaar op een hoger niveau gekomen. Periodiek worden er controles uitgevoerd door Dienst Juridische Zaken (DJZ). Er is in oktober 2009 (opnieuw) een werkgroep ingesteld voor het schoonmaken van de terreinen op en rond Bon Futuro. Dit heeft in november 2009 geresulteerd in een deelplan "Schoonmaken terreinen" waaraan, zoals gezegd, zichtbaar uitvoering wordt gegeven.

* De situatie in de strafcelunit (het cachot) is onveranderd. In het vorige rapport viel hierover het volgende te lezen:

Tijdens onze rondgang door de inrichting werden we opnieuw getroffen door de onacceptabele toestand van de strafcellen (het cachot). Het ontbreken van daglicht en het gebrekkige sanitair maken deze cellen reeds ver beneden de maat. De gedetineerden die op de strafafdeling verblijven bewegen zich gedurende (een groot deel van) de dag op de smalle strook voor de cellen. De aanwezige gedetineerden klagen over verveling. Naar verluidt wordt er geen (permanent) toezicht uitgeoefend door het inrichtingspersoneel. Het maakt een sombere indruk en is er vies. Aan het onder 12 van het uitvoeringsplan aangekondigde onderzoek naar verbetering dient prioriteit te worden gegeven.

Tijdens dit bezoek bleek het cachot nog steeds in gebruik, zij het niet ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een disciplinaire straf. Nogmaals moet benadrukt worden dat het cachot volstrekt ongeschikt is voor gebruik. Kennelijk ziet de directie zulks ook in nu er sinds enige tijd geen disciplinaire straf van opsluiting in het cachot meer wordt opgelegd, maar er op andere wijze wordt gesanctioneerd (denk aan ontzegging arbeid en dergelijke).

* Het CPT stelt voor dat iedere cel dient te worden uitgerust met een bel-systeem, inclusief de vrouwenafdeling (paragraaf 48).

Vastgesteld kon worden dat het aanbrengen van een bel(intercom)systeem nog niet is gerealiseerd. Hier en daar is zichtbaar dat een begin is gemaakt met het aanbrengen van sleuven in de muren ten behoeve van de leidingen.

2.2.4 Regime

In het rapport van mei 2010 werd een tamelijk somber beeld geschetst van het aanbod van zinvolle activiteiten aan de gedetineerden in Bon Futuro.

In ons rapport uit 2009 is vastgesteld de daar genoemde incidenten een flinke wissel hebben getrokken op het regime in Bon Futuro en dat het aanbod van activiteiten nagenoeg tot nul was gereduceerd. Daarmee werd de stijgende lijn die sinds het bezoek van het CPT was ingezet doorbroken. In augustus 2008 werd nog gemeld dat voor ongeveer 1/3 deel van de gedetineerdenpopulatie een beperkte vorm van dagprogramma aangeboden zoals computeronderwijs en cursussen voor analfabeten.

Uit gesprekken met de directie blijkt dat het activiteitenaanbod nog steeds zeer beperkt is. Voor alle blokken is inmiddels een dagprogramma opgesteld. Het gebrek aan voldoende personeel om de activiteiten te begeleiden, alsmede het zeer beperkte aanbod van werkzaamheden belemmert evenwel de daadwerkelijke uitvoering hiervan. In dit verband is positief te noemen dat recentelijk twee sportmeesters zijn aangenomen. Naast de inrichting is een kleinschalige veehouderij gestart waar ongeveer vijf gedetineerden werkzaam zijn. Voorts bestaat thans de mogelijkheid om sport- en spelmaterialen aan gedetineerden uit te lenen. Bij de verantwoordelijke afdelingshoofden bestaat evenwel nog terughoudendheid om dit te doen.

Er is ons gemeld dat een arbeidsgebouw met hierin werkplaatsen voor gedetineerden en een magazijn is aanbesteed. De middelen hiervoor zijn gereserveerd. De verwachting is dat medio 2010 met de bouw kan worden gestart.

Op hoofdlijnen is de hierboven weergegeven situatie onveranderd. Het bieden van een dagprogramma met zinvolle activiteiten voor alle gedetineerden blijkt nog steeds zeer moeilijk. Er zijn thans 30 gedetineerden werkzaam in de keuken en 5 in de autotechniek. Ongeveer 4 á 6 gedetineerden nemen deel aan het buitenproject 'brandweer' en 10 á 15 in andere buitenprojecten (zoals werkzaamheden in de geitenhouderij). Met betrekking tot de jeugdige gedetineerden zijn voorts enkele positieve initiatieven te noemen. Zo is in mei van dit jaar begonnen met de opleiding "New Horizon" waaraan 15 jongeren aan deelnemen. De opleiding duurt circa 6 maanden en vindt voornamelijk plaats buiten de inrichting. Voorts is er een zgn. 'sociale vormingsplicht' waaraan 26 jongeren (tot 24 jaar) aan deelnemen. Dit project duurt 3 maanden en omvat onder meer alfabetisering en computeronderwijs.

Onder leiding van twee sportinstructeurs bestaat voor een beperkt deel van de gedetineerdenpopulatie de mogelijkheid om gebruik te maken van de sportzalen. Logistiek wordt het als belemmerend ervaren dat er te weinig personeel is om de gedetineerden naar de sportzalen te begeleiden.

Naar verluidt zijn er concrete plannen voor het bouwen van nieuwe werkzalen, waar onder andere metaal- en houtbewerking kan plaatsvinden alsmede autotechniek. De zalen moeten ruimte bieden aan zo'n 60 á 100 arbeidsplaatsen. De verwachting werd uitgesproken dat de werkzaamheden in het najaar gereed zijn.

Op vrijwel alle afdelingen (blokken) worden door het personeel kleinschalige activiteiten ontwikkeld die de situatie leefbaar houden en daarmee ook rustig zoals elders in dit rapport ook is geconstateerd. Te wijzen valt op de opknapwerkzaamheden op blok 2 en de inzet om op blok 8 jongeren die analfabeet zijn les te geven. Op alle blokken wordt volgens de projectleider wel iets gedaan maar het zijn kleinschalige activiteiten die weinig opvallend zijn. In de toekomst moeten deze activiteiten gebundeld en zichtbaar worden in een compleet dagprogramma.

2.2.5 Personeel

Een voortdurend probleem in Bon Futuro betreft het personeelstekort. Dit heeft directe consequenties voor het functioneren van de inrichting. Met betrekking tot het door het CPT gesignaleerde personeelstekort wordt in het rapport van mei 2010 het volgende opgemerkt:

Het rapport van mei 2009 vermeldt dat het personeelstekort onverminderd aanwezig is. Inmiddels kan worden vastgesteld dat de wervingscampagne voor het management is afgerond. Een viertal kandidaten is ter benoeming voorgedragen. Momenteel loopt er een veiligheidsonderzoek naar de beoogde kandidaten. Na afronding hiervan zal definitieve benoeming plaatsvinden. Sinds oktober 2009 zijn bovendien drie (nieuwe) technische bijstanders ter ondersteuning van de directie in de inrichting werkzaam.

De formele bezetting is thans slechts gedeeltelijk gevuld. Naar verluidt neemt het verzuim onder het personeel af. Er zijn voordrachten gedaan voor ontslag van verschillende personeelsleden. De afwikkeling hiervan verloopt evenwel moeizaam, vanwege betrokkenheid bij een vakbond of de politiek of vanwege goede beoordelingen in het verleden. Er is een tekort aan medewerkers binnen de huisdienst. Dit komt voort uit het feit dat, binnen de formatie van 128 gevangenebewaarders, er 64 een

andere dan hun organieke functie zijn gaan uitoefenen. Met deze 64 mensen is volgens de projectleider indringend gesproken en er is besloten dat zij teruggaan naar de huisdienst. In die zin is de formatie op peil op het moment van terugkeer. Er resteren vacatures (32) binnen het dienstvak beveiliging. Deze vacatures zijn opengesteld.

2.2.6 Medische zorg

De situatie rondom het medische personeel dat werkzaam is in Bon Futuro lijkt op hoofdlijnen onveranderd ten opzichte van eerdere bezoeken. Bijzonder in het oog springend is daarbij de in het vorige rapport vermelde samenwerkingsproblemen binnen de medische dienst, die naar verluidt nog onverkort bestaan. Dit heeft directe consequenties voor de kwaliteit van zorg in de inrichting. De spanningen hebben te maken met gebrek aan structuur binnen de organisatie. Er is duidelijk behoefte aan een leidinggevende figuur in de medische dienst. Het moge volstrekt duidelijk zijn dat deze voortdurende situatie absoluut onwenselijk is en dat dit probleem om een structurele oplossing vraagt.

In het rapport van mei 2009 werd over de medische zorg het volgende opgemerkt:

In het rapport van september 2008 (p.22) viel te lezen dat door de week er tot 22.00 uur een verpleegkundige in de inrichting aanwezig is en in het weekend tot 19.00 uur. Daarna is de verpleegkundige op afroep beschikbaar. De wens wordt uitgesproken voor uitbreiding om ook nachtdiensten te realiseren. De faciliteiten in Bon Futuro maken dit echter niet mogelijk.

* De aanbesteding voor het aanstellen van een apotheker heeft geen resultaat gehad. Er kon op dit punt geen voortgang worden geconstateerd.

* De vacature voor een fulltime psycholoog is thans nog steeds open. Op de FOBA is wel psychologische ondersteuning. Inrichtingsarts dr. Moses merkt op dat de behoefte om twee psychologen aan de formatie toe te voegen enorm groot is. Het aanstellen van een fulltime psycholoog op de vrije markt wordt budgettair gezien niet haalbaar geacht.

* Met betrekking tot de aanbeveling van het CPT (paragraaf 59) betreffende het opleggen van disciplinaire sancties en de rol van het medische personeel werd in ons rapport van september 2008 (p.23) het volgende vastgesteld:

(...) als een gedetineerde in afzondering wordt geplaatst als zijnde een disciplinaire maatregel is het de directie, die daarover beslist en niet de inrichtingsarts. Onze artsen kunnen niet bepalen of een gedetineerde in afzondering geplaatst moet worden. Wel dient de gedetineerde binnen 24 uur door een arts te worden bezocht (in bepaalde gevallen is er ook een medebeoordeling door onze psychiater). De arts observeert diens medische situatie en brengt dienaangaande rapportage uit aan de directeur zo nodig vergezeld van adviezen.

Tijdens dit bezoek werd gemeld dat deze praktijk – waarbij de arts wordt geraadpleegd bij het opleggen van disciplinaire straffen – onveranderd is.

Het rapport van mei 2010 houdt onder meer het volgende in:

* De fulltime psychiater is met pensioen gegaan. Dit wordt momenteel opgevuld door een psychiater die op consultbasis werkzaamheden verricht. Er is een vacature opengesteld voor een nieuwe psychiater op afroepbasis.

* Eind 2009 heeft de Inspectie voor de Volksgezondheid onderzoek gedaan naar de kwaliteit van zorg binnen Bon Futuro. Een rapport met bevindingen is nog niet opgeleverd. Naar verluidt maakte een eerste terugkoppeling met de directie van de inrichting duidelijk dat er op het gebied van zorg in de inrichting nog veel dient te verbeteren. Op aanbeveling van de Inspectie verloopt de levering van medicatie thans op naam middels recept.

Gemeld kan worden dat er thans ook een psychiater op afroep beschikbaar is.

* De forensische observatie- en begeleidingsafdeling (FOBA) vormt een positieve uitzondering op de rest van de inrichting. De situatie aldaar is sinds ons vorige bezoek nagenoeg onveranderd. Er heerst een relatief rustige atmosfeer op de afdeling. De prikkelarme afdeling kenmerkt zich bijvoorbeeld doordat het mogelijk is medicatie te verstrekken aan soms ernstig psychisch zieke patiënten. Het behandelklimaat bevindt zich in een rudimentair stadium. Tijdens ons bezoek verbleven er 17 gedetineerden (capaciteit 23 plaatsen) in de FOBA. Hier blijkt dat het wel realiseerbaar is dat gedetineerden en personeel op een acceptabele wijze met elkaar omgaan. Gedetineerden in de FOBA verblijven een groot deel van de dag buiten hun cel. Op de FOBA is het, evenals op de andere afdelingen van de inrichting, mogelijk te beschikken over een t.v. en zelfs was te zien dat een van de gedetineerde een grote teil met enkele koikarpers op cel hield. Het verdient aanbeveling het bejegningsklimaat van de FOBA waar mogelijk te exporteren naar de andere afdelingen.

2.2.7 Riot-team

Het CPT plaatst een aantal belangrijke kanttekeningen bij de inzet van het Riot-team en doet verschillende aanbevelingen met betrekking tot de werving, opleiding en wijze van inzet ervan (paragraaf 63-66).

In het rapport van mei 2009 werd hierover het volgende gemeld:

In het rapport van september 2008 is hierover onder meer opgemerkt dat het niet duidelijk is geworden of nu gestreefd wordt naar opheffing en een start op een nieuwe leest of reorganisatie van het team. Aan deze onduidelijkheid is tijdens dit bezoek geen einde gekomen. Totdat duidelijk is wat er met het Riot-team moet gebeuren, zal het operationeel blijven. Wel kon worden vastgesteld dat de leden van het Riot-team thans ook andere taken hebben op het gebied van de beveiliging van de inrichting. Gebleken is dat het optreden van het Riot-team als zodanig beperkt blijft tot incidenten. Het Riot-team wordt voorts ingezet bij celinspecties.

Er werd voorts gemeld dat alle leden van het Riot-team inmiddels de training "Praktisch Penitentiair Optreden" (PPO) hebben gevolgd.

Het Riot-team, dat inmiddels is omgedoopt tot Intern Bijstandteam (IBT) bestaat thans uit 30 gewone bewakers die de bijstand als extra taak hebben gekregen. De leden van het ITB hebben een Nederlandse opleiding gehad en worden minder dan één maal per maand ingezet.

2.2.8 Conclusie: bevindingen over Bon Futuro

Voortgang van verbetering van detentieomstandigheden in Bon Futuro is niet of nauwelijks geconstateerd. Wel kan gezegd worden dat de hygiëne redelijk op orde lijkt te zijn in verhouding tot het verleden. De inrichting moet duidelijk alle zeilen bij zetten om de veiligheidssituatie acceptabel te houden. Intussen betekent dit niet dat er op het terrein van faciliteiten en personeel niets is gebeurd. We verwijzen hier naar een lijst die als bijlage aan dit rapport is gevoegd en die als reactie op de conceptrapportage is door de projectleider aan ons ter beschikking werd gesteld.

Er zijn veel vermoedens van onacceptabel gedrag van personeel en gedetineerden, maar maatregelen worden enerzijds bemoeilijkt door een gebrek aan feitelijke, concrete en betrouwbare informatie en anderzijds geldt dat de dossieropbouw van het personeel zeer gebrekkig is. Naar onze indruk is het centrale probleem in Bon Futuro niet (gebouwelijke) faciliteiten of geld, maar is het probleem van menselijke aard. Met de minister van Justitie menen we dat plaatsing van de huidige bevolking van de inrichting en het huidige personeel in een modern geoutilleerde inrichting niet of nauwelijks tot verbetering zal leiden. Het probleem is van menselijke aard: in ieder geval een gedeelte van het personeel is niet in alle opzichten betrouwbaar en op wat er zich onder gedetineerden voordoet bestaat te vaak niet of nauwelijks zicht. Natuurlijk kan met de bouwplannen (toegang en arbeid) worden ingestemd, al bekruipt ons het gevoel dat het uiteindelijk mogelijk onontkoombaar is de inrichting van de bodem af opnieuw in te richten en op te bouwen in alle betekenissen die daaraan zijn te geven. We realiseren ons goed dat we hiermee de gepleegde inspanningen ter verbetering in die zin tekort doen dat we ze slechts beoordelen op de actuele resultaten. Verbeteringen zijn echter veelal nog weinig zichtbaar en bevinden zich bovendien niet zelden in het stadium van een voorgenomen verbetering waaraan hooguit een eerste begin van uitvoering is gegeven. We benadrukken hier dat er velen zijn die zich voortvarend inspinnen voor verbetering en ons is bekend dat er nog veel op stapel staat.

Praktische problemen en geschillen over op het eerste gezicht overzichtelijke problemen werken sterk belemmerend. Te wijzen valt op de geïntensiveerde samenwerkingsproblemen binnen de medische dienst, op de geschillen over detentie van gevangenen uit een ander land (binnen het Koninkrijk), over overleg (uiteraard op uitvoeringsniveau) tussen de directeurs van de gevangenissen uit de verschillende landen, over de ingestelde voortgangscommissie die in het slop is geraakt. Dergelijke problemen leiden af van hetgeen waarover het daadwerkelijk moet gaan.

Als pluspunten tenslotte kunnen genoemd worden het computeronderwijs en de relatieve rust die thans nog steeds merkbaar heerst op de FOBA-afdeling.

2.3 Vreemdelingendetentie

2.3.1 Detentieomstandigheden

Het CPT-rapport (paragraaf 31-33) uit 2007 schetst een somber beeld van de toestand in de illegale barakken op Curaçao. Dat beeld kon tijdens onze vorige bezoeken telkens worden bevestigd. De geconstateerde tekortkomingen betroffen de fysieke omstandigheden, alsmede het gevoerde regime (zinvolle dagbesteding) en het ontbreken van de mogelijkheid tot luchten en bewegen in de buitenlucht. Voor het CPT gaven de geconstateerde verblijfsomstandigheden zelfs aanleiding voor het maken van zgn. *'immediate observations'* (paragraaf 7). Hierin doet het CPT de dringende aanbeveling tot verbetering.

Tijdens ons bezoek aan de vreemdelingen barakken in februari 2010 kon worden vastgesteld dat met de bouw van een nieuw verblijf voor de vreemdelingen inmiddels een aanvang was genomen. Het rapport van 2010 houdt hieromtrent het volgende in:

Vastgesteld kan worden dat de feitelijke situatie in de illegale barakken sinds ons bezoek in 2008 niet of nauwelijks is gewijzigd. Bijzonder in het oog springend is daarbij dat thans nog steeds niet wordt voorzien in de mogelijkheid om dagelijks te luchten en bewegen in de buitenlucht.

Een positieve ontwikkeling in dit opzicht is dat de eerder aangekondigde renovatie inmiddels in volle gang was. De renovatie vindt plaats in het kader van PVNA. Tijdens ons bezoek werd gewerkt aan een het verblijf voor de vrouwelijke vreemdelingen. Het gedeelte voor mannen was deels in gebruik en de situatie aldaar was ongewijzigd ten opzichte van het bezoek in 2009. Ook dit deel zal worden gerenoveerd. In verband met de werkzaamheden worden de vrouwen tijdelijk in politiecellen (Rio Canario) ondergebracht. Het vernieuwde verblijf dat een goede indruk achterliet zal medio 2010 in gebruik worden genomen. Het sterk vernieuwde deel is ruim opgezet en voorzien van adequaat sanitair en douches. Naar verluidt bestaat voorts het voornemen om een luchtplaats te realiseren. Gelet op eerdere aanbevelingen van het CPT op dit punt, verdient het dringende aanbeveling dat uitvoering wordt gegeven aan dit voornemen.

* De nieuwbouw (renovatie) van de vreemdelingen barakken is inmiddels gerealiseerd en volledig in gebruik. De barakken zien er heel behoorlijk uit en zijn voorzien van adequaat sanitair, douches en acceptabele verblijfruimtes. Een punt van aandacht betreft nog de afwezigheid van een bel(intercom)systeem, waarmee de aandacht van het personeel kan worden gevraagd.

* Ondanks de aanwezigheid van een luchtplaats wordt het de vreemdelingen niet toegestaan om daarvan gebruik te maken. Naar verluidt bestaat de vrees dat vreemdelingen tijdens het luchtmoment over de hekken proberen te ontsnappen. Gerealiseerd dient te worden dat dagelijks luchten van personen die van hun vrijheid beroofd worden vastgehouden – zeker wanneer dit vreemdelingen betreft – in het internationale recht een absoluut minimumrecht is. Een recht derhalve waarvan niet kan worden afgeweken. De mogelijkheid tot luchten en bewegen in de buitenlucht vormt voor het CPT dan ook een zeer belangrijk aspect in de beoordeling van de het verblijf in detentie. Het CPT heeft hieromtrent meermaals benadrukt dat personen die langer dan 24 uur worden vastgehouden dagelijks de gelegenheid geboden dienen te worden om ten minste één uur in de buitenlucht te kunnen bewegen. Dat vreemdelingen niet mogen luchten wringt des te meer nu daarnaast voor vreemdelingen geen zinvolle dagbesteding wordt aangeboden. Behoudens telefoneren zijn er nauwelijks recreatiemogelijkheden voor de aanwezige vreemdelingen. De ruimte die daarvoor beschikbaar is, wordt niet gebruikt.

* De medische hulp bij binnenkomst is niet op orde. Er vindt bij binnenkomst van intake plaats door een arts. Een arts is slechts op afroep beschikbaar. Het verdient aanbeveling hier op korte termijn verandering in aan te brengen.

* Met betrekking tot het personeel in de illegale barakken werd in het rapport van mei 2010 het volgende opgemerkt:

In gesprekken met o.a. de inrichtingsdirecteur en de technische bijstanders van de naastgelegen Bon Futuro gevangenis werd ons meegedeeld dat in de nabije toekomst het inrichtingspersoneel van de illegale barakken onder de verantwoordelijkheid van de directie van Bon Futuro komt te vallen. Nieuw personeel zal via de Stichting Beveiligingszorg Justitie worden geworven. Het komt er na de renovatie op aan dat invulling wordt gegeven aan een dagprogramma en dat in ieder geval voorzien wordt in adequate toegang tot de medische dienst.

Het voornemen om de verantwoordelijkheid voor de zorg van de vreemdelingen over te dragen van de politie naar de directie van Bon Futuro bestaat nog steeds en zal naar verluidt zeer binnenkort zijn beslag krijgen.

2.3.2 Conclusie: bevindingen over vreemdelingendetentie

De feitelijke situatie rondom het vasthouden van vreemdelingen is in positieve zin veranderd. De renovatie van de barakken is inmiddels gerealiseerd en volledig in gebruik. Het aanbrengen van een bel(intercom)systeem verdient evenwel nog aanbeveling. Gelet op de gemiddeld korte duur van het verblijf in de vreemdelingen barakken zijn de materiële verblijfsomstandigheden acceptabel te noemen. Dat kan niet gezegd worden van de regimesaspecten. Het niet toestaan van dagelijks luchten alsmede het ontbreken van een zinvolle dagbesteding baart grote zorgen. Daaraan dient absolute prioriteit te worden gegeven. Datzelfde geldt voor het realiseren van een medische intake bij binnenkomst.

2.4 **Samengevat: de voornaamste bevindingen op een rij**

De volgende conclusies zijn moeilijk los van de CPT-rapportage en ons vorige rapporten te lezen. De voornaamste conclusies beperken zich tot vaststelling of een aanbeveling van het CPT ten opzichte van ons vorige rapport wel of niet is gerealiseerd.

Conclusies: bevindingen over politiecellen

De belangrijkste bevindingen over wat sinds februari 2010 niet is gerealiseerd:

- het cellencomplex Rio Canario is in verband met permanente stank ongeschikt voor het vasthouden van arrestanten;
- er is nog niet begonnen met renovatie van cellencomplex Rio Canario;
- de norm van een uur luchten en bewegen in buitenlucht per dag wordt niet gehaald;
- enige vorm van dagbesteding bij verblijf van meer dan enkele dagen wordt (met uitzondering van het verstrekken van leesmateriaal in Blok 1) in geen van de politiecellencomplexen gerealiseerd;
- er verblijven nog steeds tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen (Blok 1);
- er vindt nog geen medische intake van arrestanten plaats.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds februari 2010 wel is gerealiseerd:

- de renovatie van het cellencomplex te Barber is gereed;
- de hygiënische omstandigheden in de politiecellen zijn aanvaardbaar;

Conclusies: bevindingen over Bon Futuro

Voortgang van verbetering van detentieomstandigheden in Bon Futuro is niet of nauwelijks geconstateerd. Wel kan gezegd worden dat de hygiëne redelijk op orde lijkt te zijn in verhouding tot het verleden. De inrichting moet duidelijk alle zeilen bij zetten om de veiligheidssituatie acceptabel te houden. Intussen betekent dit niet dat er op het terrein van faciliteiten en personeel niets is gebeurd. We verwijzen hier naar een lijst die als bijlage aan dit rapport is gevoegd en die als reactie op de conceptrapportage is door de projectleider aan ons ter beschikking werd gesteld.

Er zijn veel vermoedens van onacceptabel gedrag van personeel en gedetineerden, maar maatregelen worden enerzijds bemoeilijkt door een gebrek aan feitelijke, concrete en betrouwbare informatie en anderzijds geldt dat de dossieropbouw van het personeel zeer gebrekkig is. Naar onze indruk is het centrale probleem in Bon Futuro niet (gebouwelijke) faciliteiten of geld, maar is het probleem van menselijke aard. Met de minister van Justitie menen we dat plaatsing van de huidige bevolking van de inrichting en het huidige personeel in een modern geoutilleerde inrichting niet of nauwelijks tot verbetering zal leiden. Het probleem is van menselijke aard: in ieder geval een gedeelte van het personeel is niet in alle opzichten betrouwbaar en op wat er zich onder gedetineerden voordoet bestaat te vaak niet of nauwelijks zicht. Natuurlijk kan met de bouwplannen (toegang en arbeid) worden ingestemd, al bekruipt ons het gevoel dat het uiteindelijk mogelijk onontkoombaar is de inrichting van de bodem af opnieuw in te richten en op te bouwen in alle betekenissen die daaraan zijn te geven. We realiseren ons goed dat we hiermee de gepleegde inspanningen ter verbetering in die zin tekort doen dat we ze slechts beoordelen op de actuele resultaten. Verbeteringen zijn echter veelal nog weinig zichtbaar en bevinden zich bovendien niet zelden in het stadium van een voorgenomen verbetering waaraan hooguit een eerste begin van uitvoering is gegeven. We benadrukken hier dat er velen zijn die zich voortvarend inspannen voor verbetering en ons is bekend dat er nog veel op stapel staat.

Praktische problemen en geschillen over op het eerste gezicht overzichtelijke problemen werken sterk belemmerend. Te wijzen valt op de geïntensiveerde samenwerkingsproblemen binnen de medische

dienst, op de geschillen over detentie van gevangenen uit een ander land (binnen het Koninkrijk), over overleg (uiteraard op uitvoeringsniveau) tussen de directeurs van de gevangenissen uit de verschillende landen, over de ingestelde voortgangscommissie die in het slop is geraakt. Dergelijke problemen leiden af van hetgeen waarover het daadwerkelijk moet gaan.

Als pluspunten tenslotte kunnen genoemd worden het computeronderwijs en de relatieve rust die thans nog steeds merkbaar heerst op de FOBA-afdeling.

Conclusies: bevindingen over Vreemdelingendetentie

De feitelijke situatie rondom het vasthouden van vreemdelingen is in positieve zin veranderd. De renovatie van de barakken is inmiddels gerealiseerd en volledig in gebruik. Het aanbrengen van een bel(intercom)systeem verdient evenwel nog aanbeveling. Gelet op de gemiddeld korte duur van het verblijf in de vreemdelingen barakken zijn de materiële verblijfsomstandigheden acceptabel te noemen. Dat kan niet gezegd worden van de regimesaspecten. Het niet toestaan van dagelijks luchten alsmede het ontbreken van een zinvolle dagbesteding baart grote zorgen. Daaraan dient absolute prioriteit te worden gegeven. Datzelfde geldt voor het realiseren van een medische intake bij binnenkomst.

APPENDIX I

Lijst van geïnterviewde personen

E. Wilsoe (minister van Justitie)

mr. T. van der Schans (Advocaat-Generaal)

Martina (directeur Bon Futuro)

T. Golstein (advisor gevangeniswezen)

A. Schoop (hoofd bijzondere politiedienst)

mr. Ch.A. Peterson (commissie van toezicht)

R.A. Rosario (commissie van toezicht)

APPENDIX II

Lijst van bezochte plaatsen van detentie

Politiecellencomplexen:

Barber
Rio Canario
Bon Futuro (Blok 1)
Punda

Penitentiaire inrichtingen:

Bon Futuro

Vreemdelingendetentie:

Illegalen barakken

APPENDIX III

Bijlage ter beschikking gesteld door projectleider Bon Futuro.

Hieronder volgt een opsomming van zaken die volgens de Afdelingshoofden Beveiliging verbeterd zijn:

- Beveiligingsoverleg.
- Ochtend vergadering.
- Het uitroosteren van de Afdelingshoofden Beveiliging.
- Coachen in hoe er met calamiteiten moet worden omgegaan.
- Hoe gesprekken met personeel gehouden moeten worden en het coachen daarin.
- Ondersteuning in de vorm van begeleiding van de verschillende overlegvormen.
- Ondersteuning in het tot stand laten komen van verbeteringen in de beveiliging en de veiligheid.
- De communicatie tussen leidinggevend en Directie is tegenwoordig meer gestructureerd.
- Het gevoel heerst dat de Afdeling Beveiliging serieuzer genomen wordt.
- Taakverdelingen zijn nu beter geregeld.
- Een gedegen opleiding voor het Calamiteitenteam (IBT).
- Er wordt meer gecontroleerd.

In het algemeen is het zo dat de Afdelingshoofden Beveiliging het gevoel hebben dat er een hoop verbeteringen zijn gerealiseerd en dat er daardoor meer wordt geconstateerd. De Afdelingshoofden Beveiliging zijn van mening dat veiligheidssituatie zeker niet slechter is geworden en dat verbeteringen merkbaar worden.

1. Verschillende rapporten hebben geleid tot het geïntensiveerde plan van aanpak. Hierin staan alle verbeterpunten benoemd waaronder ook de specifieke onderwerpen gerelateerd aan beveiliging en veiligheid.
2. Samenwerking met LBD is opgezegd wegens nalatigheid en het niet nakomen van afspraken.
3. Samenwerking met Stichting Beveiligingszorg (StBz) is intensiever geworden en verbeterd.
4. DV&O is ingezet t.b.v. de omtrekbeveiliging.
5. N.a.v. het rapport van de brandweer aangaande de brandveiligheid van de inrichting zijn compenserende maatregelen getroffen. Deze maatregelen zijn:
  - Huisblokken zijn 24 uur per dag bezet (ook inzet brandwachten).
  - In gebouwen hangen plattegronden met vluchtwegen.
  - Er zijn verschillende blusmiddelen beschikbaar en deze worden gecontroleerd.
  - Aantal blusmiddelen is uitgebreid en locaties zijn afgestemd met brandweer.
  - Vluchtwegen worden periodiek gecontroleerd op vrije doorgang.
  - Noodverlichting is gecontroleerd en aangepast.
  - Er is een ontruimingsplan geschreven en geïmplementeerd i.o.m. brandweer.
  - Personeel heeft cursus kleine blusmiddelen gevolgd.
6. Er is periodiek (1x per kwartaal) overleg met de brandweer betreffende de brandveiligheid.
7. Er heeft een grote "schoonmaakactie" plaats gevonden m.b.v. LBB en BOT, waarbij de gehele inrichting is gecontroleerd op contrabande en wapens en specifiek op vuurwapens.
8. Overbodige voorzieningen op het terrein zijn opgeruimd (verouderde uitkijkposten in het veld, niet gebruikte voorzieningen).
9. Struikgewas/begroeiing op het buitenterrein is verwijderd evenals het onkruid uit de hekken. Het terrein is deels geëgaliseerd.
10. Vuilnis is opgeruimd langs de buitenmuur / onder de louvres van de gedetineerden/ in de corridors.
11. Afval van gedetineerden in de inrichting wordt met regelmaat opgeruimd en afgevoerd.
12. Daken zijn schoongemaakt en vuilnis en voorwerpen uit de concertina's en op andere plaatsen op en rond de inrichting is verwijderd.

13. Op verschillende huisblokken zijn de traliewerken aangepast ter voorkoming van uitbreken.
14. Op verschillende huisblokken zijn de traliewerken voorzien van “boeiopeningen”.
15. Parkeerplaatsen bij de inrichting zijn opnieuw ingericht (personeel / bezoekers).
16. Er is een tijdelijke voorziening geplaatst voor het entreegebouw (container).
17. Oude entreegebouw is verwijderd.
18. Er wordt momenteel een nieuw entreegebouw gebouwd (eind 2011 oplevering).
19. Tijdelijke voorziening is verplaatst om nieuwbouw magazijn mogelijk te maken, nieuwbouw is gestart..
20. De bouw van arbeidszalen voor vakarbeid gedetineerden is gestart (eind 2011 oplevering).
21. Toegangscontrole is aangepast en verbeterd.
22. Benodigde middelen t.b.v. toegangscontrole zijn aangeschaft (bakjes, zaklampen, spiegels, etc.).
23. Er zijn nieuwe handdetectoren aangeschaft voor de afdeling beveiliging.
24. Er zijn nieuwe handdetectoren aangeschaft voor de huisblokken.
25. Er is een 100% controle op voertuigen ingevoerd.
26. Mobiele telefoons zijn verboden en mogen niet de inrichting in.
27. Steekproefsgewijs wordt bagage fysiek gecontroleerd.
28. Er is afstemming tussen huisblokken en entreegebouw op het gebied van gedetineerdenverkeer.
29. Personeel in het entreegebouw ziet toe op controle van gedetineerden (tijdens visitatie).
30. Steeds meer nemen lokale medewerkers de taken van DV&O over (per mei 2011 zijn er 20 beveiligingsmedewerkers aangenomen waardoor de DV&O inzet is beëindigd). .
31. Afdeling Beveiliging participeert in bouwoverleg.
32. Terreinverlichting is gecontroleerd en aangepast.
33. Er zijn 3 lichtmasten bijgeplaatst t.b.v. de terreinverlichting.
34. Op het dak van de inrichting is verlichting bijgeplaatst.
35. Er is een Incidentenplan opgesteld waarin de organisatie bij calamiteiten wordt beschreven.
36. Er is een intentieverklaring opgesteld en ondertekend t.b.v. samenwerking met politie, ambulancedienst en brandweer in geval van calamiteiten.
37. Er is een intentieverklaring opgesteld voor samenwerking met het Vrijwilligers Korps Curaçao.
38. Er is een Intern Bijstandsteam (IBT) door Nederland opgeleid (30 personen).
39. IBT-ers verrichten consignatiediensten buiten de tijden van het dagprogramma.
40. Er is periodiek overleg met IBT-commandanten (1x per maand).
41. Er is periodiek overleg met IBT-ers (1x per kwartaal).
42. Persoonlijke standaard uitrusting is aangeschaft voor de IBT-ers.
43. IBT-ers krijgen onderhoudstrainingen door de Instructeurs Lichamelijke Opvoeding (ILO).
44. ILO-ers zijn opgeleid en daarmee bevoegd het IBT te trainen.
45. Inzet IBT wordt geëvalueerd.
46. Er is een Handboek IBT Curaçao opgesteld.
47. Inzet van DV&O t.b.v. de omtrekbeveiliging is eind 2010 met succes gereduceerd en per mei 2011 beëindigd.
48. Inzet personeel SDKK en StBz t.b.v. de omtrekbeveiliging is met succes uitgebreid.
49. Er zijn Huisregels opgesteld.
50. Er zijn inrichtingsbrede instructies opgesteld.
51. Er zijn instructies voor de afdeling beveiliging opgesteld.
52. Procedures en werkinstructies zijn opgesteld voor de verschillende posten van de afdeling beveiliging.
53. Wekelijks vindt er een beveiligingsoverleg plaats (deelnemers: SDKK, StBz, DV&O).
54. Wekelijks vindt er een teamoverleg plaats.
55. Dagelijks vindt er een werkoverleg plaats (bijzonderheden uit de nacht en de komende dag worden afgestemd).
56. Er wordt gewerkt met een agenda en actielijst tijdens de verschillende overlegvormen.
57. Bevoegdheden van de leidinggevenden van de StBz zijn beperkt en deze zijn neergelegd bij de Afdelingshoofden Beveiliging (bijv. postenbezetting).
58. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging (3) zijn opnieuw gepositioneerd.
59. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging zijn dagelijks aanwezig tijdens de uitvoering van het dagprogramma.

60. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging werken nu volgens een afgestemd rooster, waardoor overwerk beperkt wordt.
61. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging hebben eigen portefeuilles en voelen zich daar verantwoordelijk voor.
62. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging voeren dagelijks controles uit op de uitvoering van de werkzaamheden.
63. Er is een Hoofd Beveiliging die zich richt op beleid en zich niet meer bezig houdt met de dagelijkse werkzaamheden (hiërarchie is duidelijk afgestemd en ingevoerd).
64. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging controleren dagelijks de aan- en afwezigheid van het personeel.
65. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging voeren verzuimgesprekken met medewerkers.
66. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging hebben interesse en positieve aandacht voor medewerkers en het functioneren van deze medewerkers.
67. Misstanden worden schriftelijk vastgelegd door de leidinggevenden van de afdeling beveiliging en gemeld bij de directeur.
68. Dagelijks worden er patrouilles gelopen in en rond de inrichting.
69. Dagelijks wordt het dak gecontroleerd van de inrichting.
70. Schietposten zijn opgeheven (worden alleen bezet indien nodig).
71. Er vindt meer controle plaats op de gangen.
72. Gedetineerdenverkeer in de inrichting is beperkt en wordt beter gecontroleerd.
73. Terrein bij het garagebedrijf wordt dagelijks gecontroleerd op onbevoegd parkeren.
74. Er zijn parkeervignetten ingevoerd voor dienstauto's.
75. Toegang tot de inrichting wordt strikt gescheiden bij "de Box".
76. Er is een patrouillevoertuig aangeschaft voor de patrouilles op het buitenterrein.
77. Er is meer zicht op het personeel en gedetineerden.
78. Afdeling beveiliging participeert in het afdelingshoofdenoverleg.
79. Afdeling beveiliging participeert in het Managementoverleg.
80. Afdeling beveiliging onderhoudt contacten met externe partners (politie, brandweer, ambulancedienst, VKC, SKS, ORV, Ziekenhuis, etc).
81. Technische gebreken in beveiligingsapparatuur worden geregistreerd en gemeld aan de afdeling onderhoud.
82. Samenwerking tussen Curaçaose collega's en DJI medewerkers is sterk verbeterd, wat naar voren komt door:
  - Delen van informatie.
  - Betrokkenheid bij calamiteiten.
  - Gezamenlijke activiteiten ontplooiën ten einde de beveiliging te verbeteren.
  - Er wordt regelmatig geëvalueerd.
  - Met regelmaat wordt hulp ingeroepen bij DJI medewerkers.
  - Curaçaose collega's voelen zich begrepen en gehoord.
  - Afspraken worden vaker nagekomen.
  - Knelpunten worden vroegtijdig gesignaleerd en bespreekbaar gemaakt.
  - Wederzijds acceptatie en respect voor elkaar.
  - Informele contacten.
  - Wederzijds vertrouwen.
83. Verschillende facilitaire zaken zijn verbeterd op de beveiligingsposten (sanitair Huisblok 1, airco's in tijdelijk entreegebouw, toilet entreegebouw, hekwerken, illegalen barak, etc.).
84. Detectiepoorten zijn geplaatst bij de Vocational building, zodat gedetineerden gedetecteerd worden alvorens het gebouw betreden en verlaten wordt.
85. Tijdelijk zijn extra maatregelen getroffen voor de bouwwerkzaamheden (bemannen schietpost en inzet personeel en hond op de bouwplaats).
86. Nieuw gebouw Illegalen barak is in gebruik genomen.
87. Alle Huisblokken en beveiligingsposten (inclusief Illegalen barak) zijn voorzien van portofoons.
88. Leidinggevenden van de afdeling beveiliging delen gezamenlijk een kantoor (inclusief Teamleider beveiliging DJI).

89. Hoofd Beveiliging deelt kantoor samen met Hoofd Veiligheid DJI. Zitting gehad in diverse werkgroepen:
- werkgroep opleiding/training; heeft geleid tot opstellen opleidingsplan. Er is wel een beeld ontstaan over het niveau van de gemiddelde werknemer, dit ligt zo rond LBO. De bijeenkomsten van de werkgroep hebben o.a. opgeleverd dat er een grote behoefte bestaat aan opleidingen op basisniveau. Zeker als overgegaan moet worden naar een bejegeningklimaat zal er invulling gegeven moeten worden aan de opleidingsvraag. Wordt thans ingevuld.
  - hygiëne commissie; deze commissie bestaat al langere tijd en staat onder voorzitterschap van een van de inrichtingsartsen.
  - efficiënte en effectieve personeelsinzet; complete postenbezetting gemaakt voor executieve dienst. Notities geschreven voor managementteam met als doel een planbureau op te zetten wat een efficiënte en effectieve personeelsinzet organiseert en tevens een adviserende rol heeft. Is gerealiseerd.
  - dagprogramma; product is opgeleverd. Moet nog geïmplementeerd worden. Samen met ondersteunende diensten, unit- en afdelingshoofden compleet programma gemaakt wat aan de minimale eisen voldoet.
  - Sociaal Medisch Team (smt); samen met DJI collega dit nieuw leven in geblazen. Interventie gepleegd om contact met Arbo unie te herstellen. Nullijn gezocht mbt aanscherpen verzuimbeleid. Hieruit gesprekken gearrangeerd tussen leidinggevenden en hun medewerkers. Gerealiseerd.
90. Onderzoek / inventarisatie infrastructuur binnen de gevangenis. In deze hoedanigheid alle cellen van de organisatie gescand op een aantal punten en hier rapport over gemaakt. Hieruit is o.a. naar voor gekomen dat het bijzonder slecht gesteld is met de sanitaire voorzieningen op de cellen.
91. Voorlichtingssessies LBB. Op Suffisant, maar ook binnen de inrichting voorlichting en rondleidingen verzorgd. Hierbij ingegaan op specifieke acties uit verbeterplan en de twinningsrelatie. De op Curaçao geldende geweldsinstructies besproken en contact gelegd met het in 2009 nog bestaande Riotteam en medewerkers strongroom.
- Misverstanden rond de inzet van LBB-ers weerlegd. Bij Antilliaanse collegae leefde het idee dat LBB-ers ingezet zouden worden binnen de huisdienst.
92. Alle bestaande werkinstructies huisdienst & beveiliging verzameld. Dat leek in eerste instantie eenvoudig maar niets was gearhiveerd zodat dit toch een complex project werd.
93. Planbureau opgezet
- 2 beroepsplanners geworven, lid van de sollicitatiecommissie en hierin ook de voorbereidingen gedaan alsmede de competenties en eisen bepaald waaraan de planner zou moeten voldoen.
  - trainingen voor beroepsplanners verricht, beiden hebben nu voldoende niveau om hun werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Zo kunnen zij een fte berekening, een postenbezetting en de daarbij behorende roosters maken.
  - berekeningen gemaakt aangaande bezettingen personeel
  - diverse voorlichtingen geïnitieerd
  - diverse roosters opgesteld
  - randvoorwaarden gecreëerd voor beroepsplanners, gefinancierd door DJI
  - juiste wet- en regelgeving aangaande dienst- en werktijden opgespoord.
  - relatie gelegd met de twee dienstgroepen; uiteindelijk deze twee om tafel gekregen in een overleg het pad vrijgemaakt voor onderhoudende contacten met andere DJI-ers.
  - zoeken naar juist planningsysteem waar naast de roosters ook managementcijfers uit kunnen worden gegeneerd.
  - aan- en afwezigheidslijsten ontworpen die op verzoek van de MvJ Curaçao dagelijks worden geproduceerd.
94. Crisisrooster gemaakt in mei 2010 voor de huisdienst & beveiliging.
95. Dagelijks te houden ochtendberaad is gestart, opzet gemaakt voor agenda en notulen
96. Wekelijks te houden middenkader overleg is van start gegaan. Hier is ook een opzet voor notulen en agenda aangeleverd alsmede welke onderwerpen besproken kunnen worden.
97. Crisismaatregelen ontworpen o.a:

- belregeling, meegedacht en belschema's aangeleverd
  - bezoeksregeling; 2 fte uitzendkrachten geworven. Opzet, uitwerking en continuering verzorgd, draait nog steeds goed.
  - alternatief dagprogramma; 2x per dag 1 uur luchten is nog steeds van kracht.
  - verscherpte toegangscontrole met medewerking van de douane (honden), enkele weken succesvol.
98. Aanspreekpunt beveiliging geweest tijdens wisseling in DJI team, voorzitter beveiligingsoverleg en diverse toestemmingslijsten mee ontwikkeld, gecontinueerd en:
- toestemmingslijsten vuurwapens
  - toestemmingslijsten laptops
  - toestemmingslijsten mobiele telefoons
99. Stakingen. 2 maal staking meegemaakt, december 2009 en september 2010. Actieve rol in primaire proces.
100. Coachingstrajecten met een viertal afdelingshoofden; naast de inhoudelijk begeleiding is er ook sprake van een vertrouwensrelatie. Precaire onderwerpen zijn hier ter tafel gekomen met de nodige vervolgacties. Worden kleine stapjes gemaakt; er is sinds lange tijd weer een teamoverleg georganiseerd, project samenwerking tussen twee afdelingshoofden, verder laten groeien van afdelingshoofd (heeft zitting gehad in werkgroep aangaande project rond personele bezetting & inzet gedetineerden). Denksporen uitgezet om afdelingshoofden zelf tot inzichten te laten komen.
101. Actie rond vuurwapen(s) januari 2011
102. Door een aantal leidinggevenden van de organisatie wordt gebruik gemaakt van het aanbod om de door hen geproduceerde documenten inhoudelijk en taalkundig te voorzien van feedback.
103. Na de aardbeving van januari 2010 op Haïti is er een inzamelingsactie gehouden onder medewerkers en gedetineerden. De opbrengst is overhandigd aan de consul van Haïti. Er was positieve media aandacht omtrent deze actie. Een van de DJI teamleden heeft dit mee georganiseerd.
104. Beleidsplan JOVO en vorm en inhoud geven aan de afdeling
Binnen de de Bon Futuro gevangenis had men de intentie uitgesproken een JOVO-afdeling op te starten die bedoeld is voor psychologisch onvolwassenen. Er was ook een commissie bezig met het formuleren van een beleidsplan. Het plan moest naar onze mening nader uitgewerkt worden. Uitgangspunt was een regime van algehele gemeenschap en een normaal beveiligingsniveau. Op deze afdeling voor de bijzondere opvang van psychologisch onvolwassenen zouden uitsluitend gedetineerden geplaatst moeten worden in de leeftijdscategorie 16 tot 24 jaar die zich door hun gedrag kenmerken als psychologisch onvolwassen en onder de SVP vallen. Het ging hier om psychologische onvolwassenheid die zich in algemene zin kenmerkt door een gebrek aan vaardigheden die noodzakelijk zijn voor een goede persoonlijke ontwikkeling. Inmiddels is het beleidsplan geschreven en geeft de afdeling vorm en inhoud aan dat plan.
105. Invoering mentorschap JOVO
Dit plan is ontwikkeld om als handreiking te dienen voor een eenduidige, duidelijke en praktische invulling van het mentoraat. Het mentoraat is geen doel op zich, maar een middel om een goede, juiste en tijdige begeleiding van de gedetineerde te realiseren. Informatie verzamelen over de gedetineerde en informatie vestrekken aan de gedetineerde staan centraal in drie kenmerkende fasen: aankomst, verblijf en vertrek. Daar ontbrak het hier volledig aan. Het mentoraat zoals in dit plan wordt omschreven is geïntroduceerd op de JOVO-afdeling en daar wordt op dit moment met succes mee gewerkt. Op de andere afdeling wordt het binnenkort ook geïntroduceerd samen met het nieuwe gedetineerdenregistratiesysteem PAS, wat alle disciplines de mogelijkheid moet geven om te rapporteren over gedetineerden.
106. PAS
Pas is ontworpen om de gedetineerdenadministratie voor deze inrichting en de gevangenis op Sint Maarten te ondersteunen. Hieronder de mogelijkheden en modules zullen door de volgende disciplines binnen de inrichting gebruikt worden met een stukje voortgang:

1-Module Intake en Release: Opgeleverd en in gebruik door de afdeling intake. De gebruikers zijn

getraind en werken dagelijks met het systeem. Alle gedetineerden zijn ook toegekend aan juiste Blok, Cel en Bed. Gedetineerden worden op correcte manier en volledig ingevoerd, dwz: hun algemene informatie, fysieke kenmerken inclusief 2 foto's, gezondheid, eigendommen, contactpersonen en bewoning worden goed geregistreerd.

2-Module Medische Dienst: Wordt gebruikt voor registratie van de medische screening door medische dienst en dokter van elk nieuw binnengekomen gedetineerde. Daarnaast wordt deze module gebruikt voor registratie van verstrekte medicijnen en afspraken met zorgverleners zowel intern als extern. Module is opgeleverd, maar nog niet in gebruik door de afdeling Medische Dienst. Reden daarvoor is gebrek aan werkruimte om de medische intake uit te voeren. Tot voor kort waren er ook geen Pc's beschikbaar voor de medische dienst. Er zijn vorige week Pc's van de voogdij raad overgenomen. De medewerkers van de Medische Dienst zijn sinds vorig jaar al getraind in het gebruik van de applicatie. Additioneel punt van aandacht is dat een inhaalslag gemaakt moet worden in de screening van de gedetineerden. De procedure daarvoor is besproken tijdens status meeting van vorige week.

3-Module Accounting. Deze module wordt gebruikt voor het beheer (betalingen en overmakingen) van de interne rekeningen van de gedetineerde (Kantine, Spaar en Werk). Opgeleverd en in gebruik door de financiële afdeling. De juiste saldo's zijn op dit moment gemigreerd van het oude financiële systeem naar PAS. Alle transacties worden sindsdien ingebracht in PAS.

4-Module Kantine. Deze module wordt gebruikt voor alle inkopen die een gedetineerde kan doen binnen SDKK, daarnaast wordt de inventaris van de producten bijgehouden, de bestellijsten geprint en verwerkt. Deze module is opgeleverd en in gebruik door de afdeling. Voorwaarde voor ingebruikname is dat de gedetineerden correct zijn ingedeeld (gerealiseerd).

5-Module Beheer. Opgeleverd, Afdeling IT is getraind en is nu verantwoordelijk voor installatie bij de medewerkers, aanmaken van users en toekennen van rechten.

6-Module Strafberekening: Opgeleverd, de opgelegde detentie is ingevoerd per gedetineerde. De strafcalculatie wordt door PAS correct berekend en is voor alle mogelijke scenario's getest door BearingPoint en Bevolking.

7-Module Maatschappelijk Werk en Educatie. Deze module is ontwikkeld en wordt geïmplementeerd.

8-Module Kitchen. Deze module is ontwikkeld en wordt geïmplementeerd

9-Module Management informatie: Deze module is nog niet ontwikkeld, de behoefte aan welke type rapportage dient intern nog te worden vastgesteld. BearingPoint heeft wel een tijdelijke oplossing gepresenteerd die voldoet aan de meest gangbare rapportages gebaseerd op Excel.

10-Module Blok/Shift: Deze module is nog niet ontwikkeld, er dient eerst afstemming intern plaats te vinden. De bedoeling is dat met deze module incidenten binnen een blok per gedetineerde kunnen worden geregistreerd, toewijzen van sancties en verplaatsen van gedetineerden etc.

107. Opstart Klussenteam Bon Futuro

Het project vindt plaats binnen de Bon Futuro en valt onder de afdeling Arbeid. De afdeling Arbeid is een onderdeel van het primaire proces. De missie van de afdeling Arbeid is:

- Het aanbieden van zinvol werk aan gedetineerden.
- Ondersteuning van trajecten voor gedetineerden door de inzet van bedrijfseconomisch verantwoorde activiteiten.

Begeleiding door deskundig personeel en het nog geen vorm kunnen geven aan een afdeling Arbeid maken dat dit project nog niet volledig draait. Er worden wel klussen gedaan door gedetineerden maar nog niet onder de noemer Handyman. In het plan zijn aanbevelingen gedaan

en is er beschreven welke fasen doorlopen moeten worden om het plan tot uitvoering te kunnen brengen. Wanneer alle fasen zijn doorlopen dan is het fundament gelegd voor de start van het Klussenteam.

Uit overleg met Facilitaire zaken moet blijken welke werkzaamheden, zowel voor de schoonmaak als voor het onderhoud, geschikt zijn om door een Klussenteam uitgevoerd te worden. Het is nog niet duidelijk geworden om welk pakket werkzaamheden het gaat. Tevens moeten we nog uitwerken aan welk profiel zowel het personeel als gedetineerden moeten voldoen om in aanmerking te komen om bij of in het Klussenteam te gaan werken.

In de opdracht tot de opzet van het project proberen we de nadruk te leggen op een kostenbesparende aanpak.

108. SMT en verzuimbeleid

Het SMT heeft na een aantal “bouwsessies” inmiddels vorm gekregen.

Tijdens het SMT komt de lijst van medewerkers die frequent verzuimen aan de orde.

In de afgelopen periode zijn al diverse deelprojecten en verbeterinitiatieven gestart. Een van de activiteiten die moet bijdragen aan de beoogde verbeteringen in de inrichting is modernisering van het HR-beleid binnen de inrichting.

De inrichting heeft te kampen met een hoog percentage van verzuim, hierdoor is het aanpak van verzuim ook opgenomen als een van de verbeterpunten in de plan van aanpak. Om de juiste ‘tool’ te ontwikkelen voor het oplossen van dit punt is verzuimbeleid tot stand gekomen. Het plan is afgeprocédéerd in het MT. Het plan is tot stand gekomen door samenwerking tussen DJI leden en medewerkers van SDKK

109. Communicatiestructuur

Er is een beleidsplan vastgesteld..

110. Gedrags(bedrijfs)code

Is vastgesteld, wordt geïmplementeerd.

111. Differentiatieplan

De situatie binnen de inrichting vormt voldoende aanwijzing voor de behoefte aan interne differentiatie. Het toont ook aan dat interne initiatieven de aanzet hebben gevormd tot het onderkennen van de noodzaak van het creëren van bijzondere opvangmogelijkheden, zeker nu Curaçao een land is geworden. De aanzet is gepresenteerd aan de Minister. Er zijn binnen de inrichting 4 afdelingen die gedifferentieerd werken t.w. de FOBA, JOVO, Mannenbarak, Vrouwenbarak.

112. Resocialisatieplan

Samen geschreven met het unithoofd correctie. Is in concept gereed moet nog door het MT

113.

Status overzicht deelprojecten

Project	Deelproject	Status
Beveiliging	Brandmeldcentrale bestaand	In uitvoering
	Brandmeldcentrale nieuwbouw	In uitvoering
	Camera uitbreiding nieuwbouw	Plan ingediend
	Onderhoudsplan camera's	Plan ingediend
	Poorten / hekken	Plan ingediend
	Verbetering camera observatie	Plan ingediend
Huisvesting	Bureau en stoelen noodkantoor	In uitvoering
	Gebouwen beheer systeem opzetten	In uitvoering
Opknappen cellen	Antennesysteem	Gereed
	Boorwerk antenne systeem	Gereed
	Kasten	Plan ingediend
	Roosters/louvres	Plan ingediend
	Schilderwerk	Plan ingediend
	Voorraadbox	Plan ingediend
Schoonmaak terreinen	Onderhoudsplan Onkruid en gewassen	In uitvoering
	Onkruid en gewassen verwijderen	Gereed

Gedetineerdzorg	Aanpassen voedingssysteem en distributie	Plan ingediend
	Machines voor houtbewerking	In uitvoering
	Buitenproject DOW	Plan ingediend
	Bedrijfsplan Arbeid opstellen (concept)	In uitvoering
Bouwkundige voorzieningen	Besturing noodstroom aggregaat	In uitvoering
	Detectiepoorten afdelingen	Plan ingediend
	Kanteldeuren	Plan ingediend
	Kantoor Shiftcommander	Plan ingediend
	Opknappen strafcellen	Plan ingediend
	Toegangscontrole	In uitvoering
	Vervangen dak bezoekersruimte	Plan ingediend
	Voorziening detectiepoorten	Plan ingediend
	Tijdelijke toegangscontrole	Gereed
	Noodkantoren	In uitvoering
	Kantoren administratiegebouw	Gereed
	Nieuwbouw (begeleiding)	In uitvoering
	Fitnes ruimte (bouwkundig)	Gereed
	Installatiewerken	Uitbreiding telefooncentrale
Vervanging Toiletunits		Plan ingediend
Vervanging waterleidingen		Plan ingediend
Vervangen leidingen voor keuken		Plan ingediend
Vervangen leidingen voor barakken		Plan ingediend
Intercomproject		In uitvoering